

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Sectio IX. De impedimento Raptus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

S E C T I O I X.

D E

I M P E D I M E N T O R A P T U S .

1.
Decr. Tri-
dentini de
raptoribus.

Lacet auspiciari hanc Sectionem à verbis Concilij Tridentini Sess. 24. de refor. Matr. c. 6. Decernit 8. Synodus, inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium. Quod si rapta a raptove separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipse, ac omnes illi, consilium, auxilium & favorem prabentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumq; dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, deconter arbitrio judicis dotare. Hæc Trident.

Quæ ut melius intelligantur, necessario præmitti debet, quid raptus sit, & quæ poenæ jure Civili aut Canonico antiquo statutz fuerint, per raptotes incurrendæ. Erat igitur.

C O N C L U S I O I .

Raptus, violenta traductio honestæ mulieris de uno loco ad alium, causâ explendæ libidinis, olim subjectus erat poenis mortis, & amissionis bonorum. Item excommunicationis.

2.
Ad raptum
requiritur
violentia.

Quod ad raptum requiratur violentia seu vis, patet ex l. 3. ff. de Incendio, ruinâ &c. §. sequentis tenoris: Aliud esse autem rapi, aliud amoveri, palam est: siquidem amoveri aliquid etiam sine vi possit: rapi autem sine vi non potest.

Et Institut. de Publicis judicijs, §. 9. ita lego: Sin autem per vim raptus virginis vel vidua, vel sanctimonialis vel alterius fuerit perpetratus; tunc & raptotes, & ii, qui opem huic flagitio dederunt, capite puniuntur, secundum nostra constitutionis definitionem, ex quâ hoc apertius possibile est scire.

3.
Constitutio
civilis de
Raptoribus.

Rogas, quæ sit illa constitutio? Respondeo: l. unica Cod. de Raptu virginum &c. quæ sic incipit: Raptotes virginum honestarum vel ingenuarum, sive jam desponsata fuerint, sive non, vel quarumlibet viduarum fæminarum, licet libertina, vel serva aliena sint, pessima criminum peccantes, capitis supplicio plectendos de-

cernimus: & maxime, si Deo fuerint virginet, vel vidua dedicata, quod non solum ad injuriam hominum, sed etiam ad ipsius omnipotentis Dei irreverentiam committitur: maxime cum virginitas, vel castitas corrupta, restitui non possit. Et merito mortis damnantur supplicio, cum nec ab homicidij crimine hujusmodi raptotes sint vacui.

Ne igitur sine vindicta talis crescat insania, sancimus per hanc generalem constitutionem, ut hi qui hujusmodi crimen commiserint, & qui eis auxilium invasionis tempore prabuerint, ubi inventi fuerint in ipsa rapina, & adhuc flagranti crimine comprehensz, & a parentibus virginum vel ingenuarum, vel viduarum, vel quarumlibet fæminarum, aut earum consanguineis, aut a tutoribus vel curatoribus, vel patronis, vel dominis convicti, interficiantur.

Qua multo magis contra eos obtinere sancimus, qui nuptias mulieres ausi sunt rapere; quia duplici tenentur crimine, tam adulterij scilicet, quam rapina, & oportet acerbius adulterij crimen ex hac adjunctione puniri. Quibus connumeramus etiam eum, qui saltem sponfam suam per vim rapere ausus fuerit.

Ecce prima poena, jure Civili statuta raptoribus, scilicet mortis; si tamen fæminæ, quæ rapiuntur fuerint honestæ, ut notat Gloss. ibi verb. Virginum honestarum, dicens: Secus est in meretrice, ut sup. ad Legem Iuliam de adulterijs, l. Quæ adulterium: & determinat hæc dictio, Honestarum, etiam sequentia. Ita ut in quocumque casu, & in quacumque muliere intelligatur, dummodò sit honesta. Hinc l. 40. ff. de Furtis, dicitur: Verum est, si meretricem alienam ancillam rapuerit quis, non esse furtum.

Quod temperandum est primò (inquit Sanchez lib. 7. disp. 12. n. 23.) nisi vitæ antea & poenitentia ducta meretrix illa, vitam honestam agere ceepisset: ita ut non sufficiat poenitentia illa absque honestæ vitæ inceptione. Secundò: nisi meretrix illa esset conjugata. Quia tunc marito irrogaret injuriam raptor illius meretricis, ac subinde jure optimo raptoris poenis obnoxius esset. Quod intellige nisi maritus esset leno. Tunc enim etiam respectu ipsius cessaret injuria. Ita Sanchez cum Alijs, quos citat.

Verum enimvero cum poena mortis sit gravissima, & hæc dictio: Honestarum, secundum Glossam sup. determinet etiam sequentia, ac proinde etiam mulieres nuptas, non video, quare non possit probabiliter dici, non esse raptum, de quo ibi agitur, quamvis meretrix nupta sit, & maritus ejus non sit leno, sed vir honestus. Quip-

4.
Ea statuitur
poena mor-
tis, si fami-
ne fuerint
honestæ. Se-
cus in meret-
rice.5.
Prima limitatio.6.
Secundæ.7.
Sanchez.8.
Ea impug-
natur.

pe leges penales non sunt extendendæ ultra proprietatem verborum, sed potius intrâ eam restringendæ.

Qua dicitur hic meretrix.
An verò dicatur meretrix, seu inhonestâ mulier, quæ semel sui corporis copiam fecit, ita ut non sit locus poenis raptûs? Consulendi sunt (inquit Sanchez sup.) Decianus tract. criminali lib. 8. c. 7. n. 12. & Vela de poenis delictorum c. 29. corollar. 4. Consulere illos non potui defectu librorum. Interim dico, sicut dixi alibi, agens de causâ exheredationis filiae meretricis, non vocari meretricem, quæ semel tantum aut bis copiam sui corporis facit, idque furtim.

6. *Quid si rapta fuerit ancilla.*
Sed quid, si mulier rapta non fuerit ingenua, sed ancilla vel libertina? Consultanda d. lex unguæ ait: *Et si quidem ancilla vel libertina sunt, quæ raptam passa sunt, raptores tantummodo supradictâ poenâ (môrtis) plectentur: substantijs eorum nullam diminutionem passuris. Sin autem in ingenuam personam tale facinus perpetratur, etiam omnes res mobiles, seu etiam immobiles, & se-moventes, tam raptorum, quam eorum sodalium, comitum vel sequentium, qui eis auxilium præbuerint, ad dominium raptarum mulierum liberarum transferantur, providentiâ iudicum, & curâ parentum earum, vel maritorum, vel tutorum seu curatorum.*

Et si non nupta mulieres alij cœlibet, præter raptorem, legitime conjungentur, in dotem mulierum liberarum easdem res, vel quantas ex his voluerint procedere, sive maritum nolentes accipere, in sua pudicitia manere voluerint, pleno dominio eis sancimus applicari, nemine iudice, vel aliâ quâcumque causâ hoc audente contemnere. Atque hæc est secunda poena eorum, qui rapiunt feminas honestas & ingenuas, scilicet amissio omnium bonorum.

7. *Tertia poena prohibicio Matr. inter raptam & raptorem.*
Sequitur tertiâ, his verbis ibidem expressa: *Nec sit facultas raptæ virgini, vel viduæ, vel cœlibet mulieri raptorem suum sibi maritum exposcere, sed cui parentes voluerint (excepto raptore) eam legitimo copulent Matrimonio: quoniam nullo modo, nullog, tempore datur à nostra Serenitate licentia eis consentire, qui hostili more in nostra Republica Matrimonia student sibi conjungere. Oportet etenim, ut quicumque uxorem ducere voluerit, sive ingenuam, sive libertinam, secundum nostras leges & antiquâ consuetudinem, parentes, vel alios, quos decet petat, ut cum eorum voluntate fiat legitimum conjugium. Igitur jure civili si non invalidum, saltem illicitum erat conjugium inter raptorem & raptam, estò ipsa amplius non foret in potestate raptoris.*

8. *Eadem statuitur jure Canonico.*
Sed & reperiuntur Canones idem statuentes; puta can. 10. Synodi Regiaticinæ sub Leone IV. *Qua verò vel viduæ, vel adhuc sponse non fuerint, & absque ipsarum, & parentum voluntate rapiuntur, nihilominus vel parentibus, vel propinquis restituantur, & alij, si voluerint, nubant, nam ipsorum, à quibus raptae sunt, legitima demum uxores nullatenus esse possunt. Idem statuit Concil. Cabilonenfè, ut refertur cap. de Puellis, 36. q. 2. ibi: *Ut, juxta Canonicam auctoritatem ad conjugia legitima raptas sibi jure vendicare nullatenus possint.**

Præterea, cap. fin. ead. q. ex Concilio Aquigranensi dicitur: *Placuit, ut hi, qui rapiunt feminas, vel furantur, aut seducunt, eas nullatenus habeant uxores. Et Concil. Meldense cap. 66. in fine ait: Raptores sine spe conjugij perpetuo mancant.*

Verum (inquit Pontius lib. 7. cap. 69. n. 4.) ea quæ his Canonibus statuta sunt, privata quædam leges fuerunt ab his, apud quos celebrabantur Concilia, servatæ, cum penes ipsos ea potestas tunc esset constituendi impedimenta.

Putat hic Auctor ibidem n. 3. à primis Ecclesæ temporibus, usque ad Trid. raptum non aliâ ratione fuisse impedimentum Ecclesiasticum, nisi quatenus vel quamdiu consensus raptæ de-erat. Cùmque consensus jure naturali ad Matrimonium requiratur, exinde efficitur, non aliâ ratione diremissè Matrimonium, nisi quia vis illata, ac consensus coactus dirimit Matrimonium: atque adeo jure naturali dirempta Matrimonia per raptum: si enim puella etiam in potestate raptoris consistens, & quandocumque, consentiret, tenebat Matrimonium. Hæc ille.

Quæ non libet ulterius examinare; quia tametsi à principio Ecclesæ raptus fuisset impedimentum, sive prohibens, sive etiam dirimens, constat saltem tempore Innocentij III. hoc impedimentum sublatum fuisse, & correctum jus civile, sup. adductum: nam Episcopo Saronen. rescribit in hæc verba (& habentur cap. fin. de Raptoribus) *Accedens ad Apostolicam Sedem. Et infra: Rapta puella legitime contrahet cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum, & quod antè displicuit, tandem incipiat complacere: dummodo ad contrahendum legitima sint persona.*

Ubi Gloss. verb. *Cum raptore*, inquit: *Secundum antiquos Canones, & secundum leges non poterat raptor contrahere cum rapta, 36. q. 2. De puellis, & c. Si autem, & cap. Placuit, & Cod. de Raptu virginum. l. un. §. Sin autem. Hodie secus, ut hic, & 36. q. 2. Denique, & cap. Tria, Bern.*

Itaque d. l. unicam Cod. de Raptu virginum, de qua hic agimus, quoad hoc punctum correxerat jus Canonicum. Nunquid etiam in eo, quod dicit: *Quibus connumeramus etiam eum, qui saltem sponsam suam per vim rapere ausus fuerit? Namque, secundum jus Canonicum, ibi solum raptus admittitur, ubi nil ante de nuptijs actum fuit.*

Constat ex cap. penult. de Raptoribus, ibi: *Respondemus, quod cum ibi raptus dicatur admitti, ubi nil antè de nuptijs agitur: iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & seriùs ipsam desponsaverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent, à quibus eam dicitur rapuisse.*

Per quod (inquit Sanchez sup. disp. 12. n. 15.) corrigitur l. unica ad medium principij Cod. de Rapt. viſg. ibi: *Quibus connumeramus &c. Quam l. regia 3. tit. 20. p. 7. explicat de raptu sponsæ de futuro, ut benè advertit Greg. Lopez verb. *susposu*. At corrigitur per dictum cap. penult. quod raptum puniri non permittit, factum pro inéundo Matrimonio, quando præcelsère sponsalia de futuro. Et loqui eum textum,*

9. *Qualiter raptus olim fuerit impedimentum, ex Pontio.*

10. *Dictum jus civile tempore Innoc. 3. fuit correctum.*

c. fin. de Raptoribus.

Quoad prohibicionem Matr. cum raptore.

c. penult. de Rapt.

11. *An etiam quoad raptum propria sponsæ? Affirmat Sanchez.*

rum, etiam quando sola hæc sponsalia præcessere, constat, quòd dicat: *Vbi nil ante de nuptijs agitur*: quando etenim sponsalia præcedunt, jam verum est, aliquid de nuptijs actum esse.

Essique sententia Abbatis.

Atque ita docet Abbas ibi n. 1. dicens: Nota primò, quòd raptus propriè dicitur committi, ubi mulier rapitur causâ libidinis exercendæ; secus ubi causâ Matrimonij contrahendi; & hoc, ubi priùs præcessit tractatus de Matrimonio; & in hoc multùm iste textus est notabilis, & multùm iudicio meo iste textus deviat à l. unica Cod. de Raptu virg. nam ibi raptus dicitur committi, etiam cum sponsa de futuro, & hic textus apertè innuit oppositum. Hæc ille.

12. *Quid requiratur, ut sit locus peccati raptus juxta d. c. penult. Sanchez. Bossius.*

Aliqui volunt (inquit Sanchez sup.) ut non sit locus peccati raptus, juxta decisionem d. cap. penult. desiderari tres condiciones. Prima, ut puella abductioni consenserit: secunda, ut præcesserint sponsalia: tertia, ut Matrimonium subsequutum sit.

Sed bene Bossius Practica. tit. de Raptu mulieris n. 17. & Decianus tract. criminali lib. 8. cap. 13. n. 47. cum Alijs quos referunt, solas duas priores condiciones necessarias esse affirmant. Quòd textus cap. penult. solas eas exegerit, & dum de Matrimonio subsequuto mentionem fecit, id fuit ad eum finem, ut revocetur conjux à monasterio, quod post Matrimonij consummationem ingredi nequit.

Corneus.

Id tamen cum Corneo consil. 80. n. 7. & 8. volum. 2. afferendum est, nempe non sufficere, actum esse de nuptijs contrahendis, si non sit jam præstitus consensus de Matrimonio in eundo, ac is tractatus conclusus. Verba enim illa d. c. penult. *Vbi nil ante de nuptijs agitur*, sunt cum effectu accipienda: quòd ex tunc jam habeat aliquale jus raptor in raptam: nullum enim habet, dum sponsalia non sunt communi placito inita. Hucusque Sanchez.

13. *Objectio.*

Sed enim, dicit aliquis: si hæc omnia vera sint, cum jura iuribus sint concordanda, quantum possibile est, nec facilè correctio alicujus juris admittenda, ubi non est necessitas; quare admittimus, d. l. unicam correctam fuisse à d. cap. penult. cum facilè concordari possint? In primis dicendo, d. l. unicam per raptum sponsæ suæ intellexisse abductionem puellæ non consentientis; ut videtur indicare illa particula: *Per vim*, scilicet illatam ipsi sponsæ.

Quomodo possit intelligi l. unica.

Vel si hæc concordia non placet (quia §. 2. constituitur: *Vt huic pena omnes subjaceant sive volentibus, sive nolentibus virginibus, sive alyis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum*) intelligendo d. l. unicam de raptu propriæ sponsæ, causâ libidinis exercendæ, & non Matrimonij contrahendi.

Nam de tali raptu virginum, aliarumque mulierum loquitur d. lex, ut patet ex illis verbis: *Pessima criminum peccantes*; & istis: *Maximè cum virginitas & castitas corrupta restitui non possit*. At verò d. cap. penultimum apertè loquitur de abductione puellæ seu sponsæ consentientis, causâ Matrimonij contrahendi, quod etiam contractum fuerat, antequam eam cognoverat

atque ita dicta jura non erunt contraria, sed solummodò diversa.

Abbas sup. n. 4. expendens, quod ait Gloss. d. cap. penult. verb. *Dicatur admitti in sine: Raptus non est, ubi puella consentit*: sic inquit: Loquitur nimis generaliter. Unde intelligo Glossam, ut procedat, quando de nuptijs habitus fuit prævius aliquis tractatus, ita quòd fuit rapta pro Matrimonio contrahendo, & ita loquitur iste textus. Si autem nullus præcessisset contractus de nuptijs, quantumcumque puella consenserit raptui, si violentia inferretur parentibus, raptus committitur, ut in cap. *De Raptoribus*, 36. q. 1.

Et idem videtur, ubi parentes ignorabant, vel fortè non erant superstites: nam mulier non potest exponere se raptui, sicut alia delicta committere non potest, nec membra sua exponere, ut l. *Liber homo*, ff. ad legem Aquil. Cap. *Significavit*, de Corp. vitijatis. Item puella semper præsumitur extorta & decepta; unde ille consensus videtur extortus.

Conclude ergò: quòd ubi tractatus de nuptijs non præcessit, raptus, semper dicitur committi, sive puella consenserit, sive non, ut apertè vult textus in d. l. unicâ, & vide Glossam in Regula: *Scienti*, de Reg. juris lib. 6. Sed ubi præcessit tractatus, & pro Matrimonio contrahendo fuit abducta, tunc de jure Canonico non committitur raptus; quia Matrimonium debet esse liberum, & puella non poterat liberè contrahere in domo parentum, eis renitentibus.

Unde jus Canonicum consideravit libertatem Matrimonij; jus verò civile consideravit delictum raptoris, & deceptionem mulierum: unde habuerunt diversos respectus, & sic potiùs jura sunt diversa, quàm contraria. Sed in Matrimonio, & in accessorijs, stamus juri Canonico, ut in cap. penult. & ult. de Secund. nupt.

Unde hodie multùm dubitari potest, nunquid procedat jus civile, dum aufert bona delata raptæ, quia contraxit Matrimonium cum raptore; & Gloss. not. in d. c. *Cum secundum leges*, de Hæred. lib. 6. tenet quòd sic. Sed potest multùm dubitari, utrùm illa Glossa sit vera: quia licet jus civile tollat lucrum, quod alias contulerat mulieri; tamen interdicitur Matrimonium, & tollitur libera facultas contrahendi cum raptore: unde videtur, quòd hodie de jure Canonico non procedat illa dispositio. Hæc ætenuè Abbas.

Quæ sic ad propositum nostrum applicare possumus. Quando d. l. unica raptum sponsæ connumerat raptibus virginum, & aliarum mulierum, consideravit delictum raptoris. At verò jus Canonicum consideravit libertatem Matrimonij. Unde habuerunt diversos respectus, & sic potiùs jura sunt diversa, quàm contraria.

Cæterùm quod sup. docere videtur Abbas, raptum esse, quando puella etiam sub nullius potestate constituta, volens abducitur, non placet Sanchio sup. disp. 12. n. 6. Quòd rapere importet cum vi vel impetu auferre, ut in principio hujus Conclus. ex jure ostendimus. Præterea: quia *Scienti & consentienti non fit injuria*, neque

14. *Expenditur Gloss. d. cap. penult. ex Abbate.*

15. *Conclusio Abbatis.*

Quid consideraverit jus Canonicum, & quid jus Civile.

16. *Distinctio jura videtur potius esse diversa, quàm contraria.*

Non est raptus ubi puella volens abducitur, ex Sanchez.

naque dolus; Reg. 27. de Reg. juris in 6. & l. 145. ff. eod. Nemo videtur fraudare eos, qui sciunt & consentiant.

Occurrit objectioni.

Nec obstat: quod sup. adductum est ex d. l. un. Vt hinc pœna omnes subjaceant sive volentibus, sive nolentibus virginibus &c. quia procedit ex præsumptione quadam: præsumit quippè vim inferri mulieri importunis ac dolosis persuasionebus, ut patet ex verbis subsequenter: Si enim ipsi raptoris metu vel atrocitate pœna ab hujusmodi facinorè se temperaverint, nulli mulieri, sive volenti, sive nolenti peccandi locus relinquatur: quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. Nisi etenim eam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circumvenerit, non faciet eam velle, in tantum dedecus se se prodere.

Hinc Gloss. in d. l. Nemo, verb. scienti, inquit: Item contra Cod. de Rapt. virg. l. unicâ, ubi si capio virginem, etiam volentem, teneor. Sed hoc ideo; quia id voluit persuasione dolosâ, quod plus est, quam violenta, ff. de Servo corrupto l. 1. §. Persuadere autem est plus quam compelli, atque cogi sibi parere.

18. Resp. Sanchez ad rationem Abbatis.

Porro ad rationem Abbatis, respondet Sanchez sup. n. 6. Quàmvis mulier non sit sui corporis domina, ita ut licitè possit raptui exponere: est tamen ad eum sensum domina, ut possit connivere absque ullo injustitiæ crimine in altero; atque ita ipsâ consentiente cessabit raptus, qui violentiam justitiæ contrariam postulat. Hæc ille.

Quia autem hæc violentia, justitiæ contraria, reperitur, quando mulier importunis ac dolosis persuasionibus circumventa abducitur, hinc taliter eam abducens incurrit pœnas statutas raptoribus d. l. unicâ de Raptu virg. Patet ex verbis supra allegatis.

Quid si parentes consentiant, ipsa autem dissentiat.

Similiter incurrit pœnas, qui foeminam dissentientem abduceret; quàmvis parentes ejus consentirent. Quia parentes non habent dominium corporis puellæ, nec facultatem illud ei usui exponendi, absque injustitiæ labe ob injuriam puellæ irrogatam. Imò & ipsi parentes consentientes puniuntur d. l. unicâ §. 2. in fine: Parentibus (quorum maxime vindicta intererat) si patientiam praberint, ac dolorem remiserint, de portatione plectendis.

19. An sufficiat sola contradictio patris, ubi pater dissentiat, ex Sanchez.

An autem sufficiat sola contradictio patris, dubium est. Sanchez sup. n. 12. in fine ait: longè minus delictum tunc est, quàm si foemina quoque dissentiret, cum sit respectu solius patris raptus: eò vel maxime, quod in his injurijs voluntas foeminae, cui directè injuria violentiæ inferatur, spectanda sit. Non ergò pœna ordinaria raptus, sed alia arbitrio judicis imponenda est. Hæc ille. Quàmvis Aliqui velint ordinariam pœnam esse imponendam.

20. An peccatum specie distinctum.

Certum est, quod sit peccatum specie distinctum à simplici fornicatione, & proinde specialiter explicandum in confessione. Quia (inquit Sanchez sup. n. 35.) quàmvis foemina, etiam virgo, injuriam non inferat patri, consentiens suæ deflorationi, nec ipsam volentem deflorans;

at extractio foeminae consentientis à domo parentum, vel tutorum, sub quorum custodia est, manifestam injuriam illis extractioni renitentibus inferit; atque proinde est nova culpa, justitiæ adversa.

20. Quia sufficit ad verum raptum.

Sufficit ergò ad verum raptum, quod violentia inferatur vel ipsi foeminae quæ rapitur, vel ejus parentibus seu tutoribus, sub quorum custodia est; quàmvis fortè requiratur violentia, saltem dolosâ persuasionem foeminae illata, ad pœnas d. l. un. incurrendas.

21. Si foemina prius consentiat, postea copula dissentiat, non est raptus.

Sed quid si foemina abductioni conniveat, & postea renitens cognita sit? Quid si abductioni dissentiat, & postmodum copulae annuat? Respondeo: in primo casu non esse raptum, quia non fuit violenta abductio; sed fore copulam vi extortam, quæ præter malitiam fornicationis, procul dubio habet annexam malitiam injustitiæ; & ut notat Sanchez sup. n. 20. in Regno Castellæ plectetur vi cognoscens pœnâ capitis, & amissionis bonorum instar veri raptoris.

22. Si vero veritas est verus raptus.

In secundo autem casu est verus raptus. Quod initium spectandum sit in maleficijs; arg. l. Divort, 14. ff. ad Legem Corneliam de Siciarijs, ibi: In maleficijs voluntas spectatur, non exitus. Porro hic in initio violentia interfuit.

Sanchez.

Credo tamen (inquit Sanchez sup. n. 7.) si verè probaretur consensus foeminae in sua plena libertate positæ, liberandum fore raptorem à pœna ordinaria raptus: quod is consummatus & violentam abductionem, & violentam copulam: saltem ex parte voluntatis raptoris, qui fecit quod potuit. Hæc ille.

23. An d. l. un. ca requirit copulam.

Enimverò d. l. un. considerat copulam, dum ait: Cum virginitas, vel castitas corrupta, restitui non possit. Unde pœnae ibi constitutæ eò videntur tendere, ut copula vitetur. Quare DD. communiter teste Sanchio sup. n. 18. sic distinguunt, ut si raptor à copula se abstinerit, pœnitentiâ ductus, & nolens habere, quàmvis potuerit, non sit ordinarijs raptus pœnis obnoxius, sed extraordinarijs: secus si copula subsecuta non fuerit, quod ad eam pervenire non potuit. Quod tamen aliqui limitant, nisi rapta sit Monialis: raptor quippè pœnam ordinariam subibit, quâcumque ex causa copula non sit subsecuta. Atque hanc distinctionem cum sua limitatione approbat Sanchez ibi.

24. An in d. l. un. distinguitur inter Moniales & alias feminas.

Sed quo fundamento? Sanè d. l. un. eodem modo loquitur de Monialibus & alijs virginibus, ac foeminis: vel ergò hæc lex requirit copulam, vel non. Si non, quo jure eximuntur illi à pœnis, qui pœnitentiâ ducti abstinerunt à copula, cum delictum, quod ibi punitur, in sua specie fuerit perfectum & completum? Sin autem copulam requirat, quo jure subjiciuntur pœnis illi, qui à copula abstinerunt.

Nonne in pœnalibus delictum oportet esse perfectum & completum? Id non semel affirmavimus Sect. præcedenti, ubi de impedimento criminis. Et siquidem ibi oportet crimen esse perfectum & completum adulterij & machinatio-

Chinationis, ut oriatur impedimentum; cur hic non debeat esse raptus perfectus & completus, ut raptor subjiatur poenis ordinarijs? Hæc mature expendantur.

24. Et præterea, quod legitur in d. l. un. §. 3. Sed etsi quis inter hæc ministeria servilis conditionis fuerit comprehensus (aliàs, deprehensus) citrà discretionem eum concremari jubemus, cum hoc etiam Constantinianâ lege rectè fuerit prospectum, omnibus legis Italia capitulis, qua de raptu virginum vel viduarum sive Sanctimonialium, sive antiquis legum libris, sive in sacris constitutionibus posita sunt, de cætero abolitis, ut hæc tantummodo lex in hoc capite pro omnibus sufficiat, quam de Sanctimonialibus etiam virginibus & viduis locum habere sancimus. Ubi derogatur alijs legibus, de materia rapinæ loquentibus.

An sufficiat solus conatus ad rapiendum? Negat Sanchez.

Denique notandum est, quod docet Sanchez sup. n. 19. conatum ad rapiendum, eo non subsecuto, quia rapiens non potuit, ut si invadat mulieris domum, hominibus armatis comitatus ad eam rapiendam, nec eam inveniat, & idè cesset raptus; hunc, inquam, conatum solâ poenâ extraordinariâ esse puniendum; quidquid Alij in oppositum clament, eò quòd in atrocioribus delictis, conatus pro facto reputetur.

25. Neque Sanchez hic distinguit inter Monialem, & aliam fœminam. Sed cur minùs hic debeat distingui, quàm ibi? Sanè scriptum est l. 5. Cod. de Episc. & Cler. Si quis, non dicam rapere, sed attentare tantum, jungendi causâ Marimonij, sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali panâ feriatur.

Opinio Covar. Clement. Si furiosus, de Homicid. part. 2. initio n. 8. ait: Raptor (Monialis) poenâ mortis puniendus est, & denique ordinariâ, si verè rapuerit libidinis causâ, & ex monasterio abduxerit, tametsi eam non stupraverit, cum id potuisset agere. Hoc enim crimen gravissimum est, & majus, quàm simplex virginis raptus; cum in eo non tantum ipse raptus Monialium, sed & conatus sit omninò puniendus, d. l. Si quis, non dicam rapere. Licet existimem, conatum ad rapiendam Monialem, si rapta non fuerit, nec abducta è monasterio, gravissimè puniendum fore: non tamen poenâ ordinariâ. Hæc ille.

Expenditur. Sed si hic conatus gravissimè puniendus est, quare non poenâ ordinariâ? An quia gravius delictum est raptus, quàm conatus tantum? Nunquid etiam gravius delictum est rapere & stuprare, quàm solùm rapere, & non stuprare, cum tamen possem, si vellem? Et tamen hoc secundùm Covar. punitur poenâ ordinariâ, cur non etiam illud? Expectabo à Doctioribus responsionem.

26. Pergam interim ad alia, & quæram: an sufficiant importunæ preces ad violentiam traductionem? Pars affirmativa suadetur ex l. 3. ff. de Homine lib. exhib. §. 5. Si quis violentem retineat, non videtur dolo malo retinere: sed quid si violentem quidem retineat, non tamen sine calliditate circumventum, vel seductum, vel sollicitatum; neque bonâ vel probabili ratione hoc facit? Rectè dicatur, dolo malo retinere. Et l. 1. §. Persuadere, ff. de Bofio de Matrim. Pars II.

Servo corrupt. dicitur: Persuadere autem plus est, quam compelli atque cogi sibi parere.

Respondeo: quando dolo malo persuadetur, ut patet ex verbis sequentibus: Sed persuadere est, nam & bonum consilium quis dando, potest persuadere & malum. Et idè Prator adjecit: Dolo malo, quo eum deteriozem faceret.

Rogas quis fit dolus malus? Leg. 1. ff. de Dolo malo, Labeo definit dolum malum esse omnem calliditatem, fallaciam, machinationem ad circumveniendum, fallendum, decipiendum alterum adhibitam.

Porrò in jure æquiparantur dolus & metus l. In jure a. §. ff. de Inutil. stipul. Dolo vel metu adhibito, actio quidem nascitur, si subdita stipulatio sit: per doli mali tamen, vel metus exceptionem, submovcri peitio debet.

28. Equiparantur etiam vis & dolus, cap. Cum contingat, 28, de Iurejurando. ibi: Ejusmodi juramenta sine vi & dolo sponte prestita. Sed & vis ac metus æquiparantur, ut constat ex toto titulo de ijs quæ vi metusque causâ fiunt, & ff. Quod metus causâ.

Quidni ergò puella, quæ dolo malo abducta, uti & gravi metu, rectè dicatur violentè abducta? Et per consequens, quæ præcibus adeò importunis, ut gravi metu aut violentiæ æquivalent? Sanchez sup. disp. 12. n. 10. asserit, illas preces sufficere; secus si non æquivalent.

Præterea n. 11. docet, ad poenas, d. l. un. raptoribus statutas, incurrendas, satis esse, si dolois persuasionibus, aut quibuscumque fraudibus circumventa mulier abducatur. Ergò dolois persuasiones, & quæcumque fraudes æquivalent, secundùm ipsum, violentiæ. Siquidem n. 4. ad raptum, poenis juris subiectum, requiritur 1. ut adit violentia.

At verò n. 33. ait: non esse propriè raptum, quando fœmina absque vi aliqua fraudibus, vel ignorans cognoscitur, ut si quis fraudibus copulam extorqueat, vel rem habeat cum fœmina dormiente, aut putanti esse virum suum. Quia licet fraus & ignorantia illa, voluntarium auferant; at vim minimè inferunt, quæ ad verum raptum necessaria prorsus est. Sicut non est rapina, rem à domino ignorante aut dolo circumvento auferre.

Item disp. 13. loquens de poenis raptus, constitutis à Concilio Trid. n. 11. tenet, si solis importunis precibus, aut pretio conducta fœmina extrahatur, non esse locum his poenis; quòd non sit verè raptus. Secus si tales essent eæ preces, ut violentiæ æquiparentur.

Et n. 12. inquit: Si dolois circumventa virgo extrahatur, non esse locum his poenis. Quòd non sit propriè raptus, cum ibi nulla inveniat violentia, ut dixi disp. præced. n. 33. Nec obstat: ibi n. 11. traditum esse hoc sufficere, ut locus sit poenis l. un. Cod. de Raptu virg. quia ea lex id explicat. Ita Sanchez.

Sed non habeo satisfactionem. Nam ut videtur, ead disp. n. 3. ait: ad raptum, poenis juris subiectum, deliderari violentiam; ergò dum virgo dolis

27. Quis sit dolus malus.

In jure a. §. ff. de Inutil. stipul. Dolo vel metu adhibito, actio quidem nascitur, si subdita stipulatio sit: per doli mali tamen, vel metus exceptionem, submovcri peitio debet.

28. Equiparantur etiam vis & dolus, cap. Cum contingat, 28, de Iurejurando. ibi: Ejusmodi juramenta sine vi & dolo sponte prestita. Sed & vis ac metus æquiparantur, ut constat ex toto titulo de ijs quæ vi metusque causâ fiunt, & ff. Quod metus causâ.

Sufficiunt preces, quæ æquivalent vi, juxta Sanchez.

29. Etiam dolois se persuasiones ad poenas d. l. unica, ex eod.

Secus ad poenas Trid.

30. Expenditur hac doctrinâ Sanchez.

dolis circumventa extrahitur, vel adest violentia, vel talis extractio non est subiecta pœnis juris antiqui, & per consequens pœnis d. l. un.

Explicat quidem d. lex, talem extractionem esse subiectam pœnis, sed quid tum? Certè ubi id explicat, vocat talem extractionem rapinam, & extrahentes raptos: atque adeò iudicat, talem extractionem continere violentiam, sine qua non est rapina. Hæc sunt verba legis: *Si enim ipsi raptos metu vel atrocitate pœnae, ab huiusmodi facinore se temperaverint, nulli mulieri sive volenti, sive nolenti, peccandi locus relinquatur: quia hoc ipsum velle mulierum, ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur &c.*

31.
Quædam
expositio d.
l. unica.

Rejicitur à
Sanchio.

Hinc Aliqui apud Sanchez sup. disp. 12. n. 9. dicunt, eam l. un. considerare violentiam parentibus, non conniventibus raptui, illatam; atque illorum intuitu appellare raptum, quando puella consentit.

Sed hæc expositio non placet Sanchio ibi: Quia, inquit, textus ille expressè non expendit parentum contradictionem, sed voluntatem fœminæ, non omninò liberam, ut clarè constat ex ratione ibi subiecta: *Nisi etenim eam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circumdoverit, non facit eam velle in tantum dedecus sese prodere.*

32.
Illatio au-
toris con-
tra Sanchio.
Rej. ejus.

Infero ego; ergò dolus opponitur libertati Matrimonij, sicut & violentia: ergò dolosè abducens fœminam, incurrit pœnas Triden. Respondet Sanchez sup. disp. 13. n. 12. Non omnem dolum id efficere; sed eum solum, qui versatur circà personæ aut conditionis errorem: & quamvis huiusmodi sit dolus, ac proindè auferat libertatem & valorem Matrimonij: at non infert vim, quæ ad propriam rationem raptus ipsius pœnis obnoxij necessaria prorsus est. Hæc ille.

Videtur pe-
nitio primi
p. 7.

Sed videtur petere principium; quæritur enim, an inferat vim, & inferre, videtur probari ex d. l. un. quæ loquitur de raptoribus, & derogat alijs legibus de materia rapinæ loquentibus, ut patet ex fine ibi: *Omnibus legis Iulianæ &c.* Vide sup.

Probandum ergò manet Sanchio, nullum dolum inferre vim, sive æquiparari posse violentiæ: Alioquin, sicut preces importunæ, quando æquiparantur violentiæ, sufficiunt ad verum raptum; ut ipse Sanchez fateatur, eadem planè ratione sufficiet dolus, qui æquiparatur violentiæ.

33.
Aliquem
dolum æqui-
parari vio-
lentia, docet
Bonac.

Aliquem verò æquiparari, docet Bonacina hic q. 4. p. 18. n. 5. ubi sic ait: Quando nulla vis infertur in abducenda fœmina, sed fœmina ipsa sponte, aut etiam precibus discedit cum amatore, nescientibus parentibus, non est propriè raptus, sed propriè est fuga voluntaria; nulli enim vis infertur. Secus dicendum est, quando parentes sciunt & renuunt; vis enim infertur parentibus, aut quando discedit precibus adeò importunis, ut æquiparentur violentiæ. Idem dic de dolo, quoties talis est, ut æquiparetur violentiæ, ut bene tradit Gutierrez de Matr. cap. 86. n. 5. Ita Bonacina.

Quando autem æquiparetur, non explicant ibi dicti Auctores. Quando preces æquiparentur,

nos diximus Disp. præced. Sect. 7. Conclus. 5. Dicamus autem dolum æquiparari in casu d. l. un. Cod. de Rapt. virginum, quando scilicet odiosis artibus fœmina circumvenitur, & ab insidijs nequissimi hominis inducitur, ut de uno loco ad alium transeat.

Audite Sanchium sup. disp. 12. n. 9. Intel- ligenda, inquit, est (d. l. un.) ut procedat ex præsumptione quadam; præsumit quippè vim inferri illi importunis ac dolosis suasionibus.

Infero ego; ergò secundum Sanchium importunæ ac dolosæ suasiones, de quibus in d. l., æquiparantur violentiæ. Hinc Hostiensis Sum. tit. de Rapt. in principio, quærens quis sit raptor: Respondet: qui res alienas mobiles, vel se moventes, dolo malo alicui aufert, vel etiam mulieres. Sed hæc satis de violentia.

Sequitur in Conclusionem. *Tractatio de uno loco ad alium: sive locus, in quo persona morabatur esset domus parentum, sive alius quicumque. Nec requiritur, ut re ipsa perducatur ad alium certum & destinatum locum; sed satis est, in quocumque alio loco detineatur. Quòd jam sit vera de loco ad locum abductio, & animo abducendi facta, ut suppono. Nam si solum fiat gratiâ commodioris usûs & coitûs, v.g. si puella de una camera in aliam extrahatur; aut de via publica rapiatur, & seorsum abducatur; vel in agro reperta, ad locum per aliquot tantum passus distantem traducatur; aut denique de via in campum evehatur, tales, dico, abductions non sufficerent ad verum raptum, qui pœnis subiaceat; quia non fiunt vero animo abducendi; sed tantum commodiùs coeundi. Ita docet Sanchez cum Alijs, quos citat sup. disp. 12. n. 21.*

Quòd autem requiratur abductio de loco ad locum, nec sufficiat, quòd fœmina violenter opprimatur in loco, in quo reperitur; colligitur, quia hæc oppressio in jure nupiam appellatur raptus, sed stuprum per vim illatum; l. *Martii lenocinium*, 29. ff. Ad legem Iuliam de adult. §. 9. *Eum autem, qui per vim stuprum intulit vel mari, vel fœmina &c.*

Constat etiam ex cap. *Lex illa*, quod est Gelasij Papæ, 36. q. 1. *Lex illa præteritorum Principum, ibi raptum dixit commissum esse, ubi puella, de cujus ante nuptijs nihil actum fuerat, videatur abducta.*

Ubi Gratianus: *Cum ergò hæc illicito coitu sit corrupta, cumq; ita sit abducta, id est, à domo patris ducta, quòd de ejus nuptijs nihil ante actum fuerit, raptam appellari negari non potest. Et infra ait: Raptus admittitur, cum puella violenter à domo patris abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur: sive puella solummodo, sive parentibus tantum, sive utriusque vis illata constiterit, hic (scilicet raptor talis vel raptus) morte mulcatur. Sed si ad Ecclesiam cum rapta confugerit, privilegio Ecclesia mortis impunitatem promeretur.*

Et ita communiter sentiunt DD. quos affert Sanchez sup. n. 20. scilicet ad raptum desiderari traductionem de loco ad locum, exceptis duobus, Rebuff. l. *Marcellus*, 9. verb. *Rapere*, ff. de Verb.

34.
Quis sit ille
lo. ex Sanchio.

Hostien-
sis.

35.
Quis cen-
satur tra-
ductio de
uno loco ad
alium.

36.
Non sufficit
quòd mulier
in loco, ubi
est, vi oppri-
matur.

37.
Quando
admittitur
raptus, ex
Gratiano.

Communis
sententia
requirit ab-
ductionem
contra Ro.
Verb.

buss. & Canter.

Verb. signif. & Cantera quæst. crimin. quæst. tangentibus/ punitiorem delicti, c. 4. n. 20. qui id negant. Quo fundamento nescio, quia eos non potui legere; neque Sanchez ullum fundamentum eorum producit. Tantum ait, eis minimè esse credendum; arbitror, quia contra torrentem Doctorum, sine evidenti ratione. Quæ enim esset illa? Maneat ergò certò vera communis sententia, scilicet necessariam esse traductionem de loco ad locum.

38. An requiratur animus explendi libidinem.

Additur in Conclusione: *Causa explenda libidinis*; quia de illo solùm raptu loquitur d. l. unica C. de Raptu virg. ut supra satis expendimus. Quamquam alioqui ad incurrendas pœnas Concilij Trid sufficiat, imò fortè requiratur, ut infra videbimus, intentio contrahendi Matrimonium.

Cæterum quod ad pœnas attinet in Conclus. expressas, scilicet mortis, & amissionis bonorum, non habeo, quod jam dictis addam, nisi §. 2. d. l. unica sequentis tenoris: *Pœnas autem quas prædiximus, id est, mortis, & bonorum amissionis, non tantum adversus raptos, sed etiam contra eos, qui hos comitati in ipsa invasione & rapina fuerint, constituimus; ceteros autem omnes, qui consilij & ministri hujusmodi criminis reperti & convicti fuerint, vel qui eos susceperint, vel quicumq; opem eis tulerint, sive masculi, sive femina sint, cujuscumque conditionis vel gradus vel dignitatis, pœna tantummodo capitali subijcimus.*

39. Pœna excom. instigatur raptibus c. 1. 36. q. 2.

Verba sunt clara, & idèd non immoror eorum expositioni; sed transeo ad pœnam excommunicationis, de qua legitur in Concilio Chalcedonensi c. 27. (& refertur 36. q. 2. c. 1.) *Eos qui rapiunt mulieres sub nomine simul habitandi (tamen illud non proponunt facere, inquit Gloss. ibi verb. Simul) aut cooperantes, aut conniventes raptoribus, decrevit S. Synodus, ut siquidem Clerici sint, decidant proprio gradu; si vero laici, anathematizentur.*

Et ead. c. 5.

Et ead. causâ ac q. c. 5. ex Gregor Papa II. in Synodo Romana generaliter dicitur, nullâ factâ distinctione inter Clericum & laicum: *si quis virginem vel viduam, nisi desponsaverit, rapuerit vel furatus fuerit in uxorem, cum sibi faventibus anathema sit.*

40. Quidam putant, eam esse lata sententiam.

Quam esse excommunicationem latam, affirmant quidam apud Sanchez sup. disp. 12. n. 2. quod suadent verba illa: *Anathema sit*, quæ sunt præsentis temporis, atque ad eò canonem latæ sententiæ important: veluti hæc verba: *Excommunicatus sit.*

Sanchez docet, esse ferendam.

Ast verius est, ut notat Sanchez sup. non esse latam, sed ferendam sententiam. Quòd: *Anathema sit*, sententiam ferendam importet, nullâ adicitâ particulâ ad latam trahenti, ut testatur Baldus cap. *At si Clerici*, n. 20. de Iudicijs. Et clarè Glossa c. 2. de Foro competenti, ubi in fine, cum textus ille dicat: *Tandiu sit sequestratus, quousq; reatum suum cognoscens emendet*: verb. *Sequestratus*, explicat: *Per sententiam; simile 30. dist. quasi per totam.*

Quod maximè verum in præsentis casu, in quo ex primo textu constat, non inferri ipso iure *Bosco de Matrim. Pars II.*

re excommunicationem, sed exigi sententiam: dicitur enim ibi: *Anathematizentur*, quod verbum, cum sit futuri temporis, importat excommunicationem ferendam, secundum communem DD. sententiam.

Igitur ad minus res incerta est: dicit autem Reg. juris 30. de Reg. juris in 6. *In obscuris minimum est sequendum.* Ubi Canisius: *Non dissentit Reg. juris Civilis 9. ff. eod. Semper in obscuris quod minimum est sequimur.* Obscura hic dicuntur, quorum sententia incerta est, quæque nunc in hanc, nunc in aliam partem protrahi possunt. Ne igitur res propter obscuritatem peccet, benignè receptum est, ut saltem id, quod in sententia minimum est, hoc est, minus nocet reo, sequamur. Hæc ille.

41. Eum sequitur Auctor. Canisius.

Cum ergò impræsentiarum unus textus ferendam, alius latam sententiam videatur importare, rectè sequimur, quod minimum est, & quod minus nocet reo, id est, rectè dicimus, hanc excommunicationem non esse latæ sententiæ, sed ferendæ tantum; ut pote quæ minus reo noceat, ut clarum est.

Si autem à me quæretur; an quæ raptoris, eadem sit ratio raptricis, id est, an eisdem pœnis, de quibus nunc egimus, subdatur fœmina rapiens virum, vel aliam fœminam? Respondeo cito:

CONCLUSIO II.

Muliet rapiens virum non subditur pœnis, olim raptoribus mulierum constitutis.

Suppono tamquam indubitatum, ad speciem raptus, necessariò confitendam, nil referre five vir rapiat fœminam, five fœmina virum: Cum enim uterque raptus violentiam injustè illatam claudat, uterque malitiam specificam ab illicito coitu habet.

42. Raptus viri per mulierem habet malitiam specie distinctam ab illicito coitu. Isidorus;

Dico: *Ab illicito coitu*; quia juxta Isidorum lib. 5. Etymol. cap. 26. (& refertur 36. q. 1. c. 1.) *Raptus quoque illicitus coitus, à corrumpendo est dictus; unde qui raptu potitur, stupro fruitur.* Et idèd raptus communiter numeratur inter species luxuriæ: quàmvis posse dari raptus, qui non esset species luxuriæ, quando videlicet vir, vel mulier violenter abduceretur ad alium finem, v. g. ad eos occidendos. De tali raptu non agunt jura Conclus. præced. adducta.

De quo ergò? De raptu, qui est species luxuriæ, utique ordinato ad explendam libidinem. Cumque ad eam speciem indifferens sit, ut statim dixi, five vir rapiat mulierem, five mulier virum, videtur quòd eisdem pœnis raptor & raptrix debeant esse obnoxij. Quod non pauci docent apud Sanchez sup. disp. 12. n. 24. estque valde probabile, ut patebit ex dicendis; quamquam oppositum, quod est Conclusio nostra, verius appareat Sanchio sup. n. 25.

43. An subjacet eisdem pœnis.

Ducor, inquit, primùm; quòd solius viri rapiantis meminerit l. unica Cod. de Raptu virg.

Negat Sanchez, & pro- nec

nec foemininum sub masculino claudatur, maxime in odiosis & poenalibus, l. 1. ff. de Ventre in possess. mitt. §. 3. *Quare est ita exheredatio facta sit*: Si mihi filius unus nascetur, exhaeres esto: quia filia nasci potest, vel plures filij, vel filius & filia, venter in possessionem mittetur. Ubi Gloss. verb. *Filia*, inquit. Non ergo masculinum concepti foemininum propter odium.

44. *Secunda probatio*
 Secundum: quod leges non adaptentur iis, quae rarissime contingunt, sed ea sola, quae frequenter accidunt, spectent ac comprehendant, l. 5. ff. de Legibus. Nam ad ea potius debet aptari ius, quae & frequenter, & facile, quam quae raro eveniunt. At rarissimum, & vix auditum est, ut foemina virum rapiat.

Tertia.
 Tertium: quia d. l. unica §. Et si quidem, vers. Penas autem, ubi poenas statuit adversus opem ferentes raptui, volens utrumque sexum, id efficiendum, comprehendere, id expressit, ibi: *Sive masculi, sive foemina*. Et ad finem vers. *Sed & si quis*, iubens hos auxiliantes, si servi sint, concremari, neutrius sexus rationem esse habendam decrevit, ibi: *Citra sexus discretionem*: quod opem ferre lenocinando, utriusque sexui & commune & frequens sit. Si igitur quando utrumque sexum comprehendere voluit, bis expressit, non obscurum indicium est, noluisse eam comprehendere sexum foemininum, dum raptoribus eadem lex poenas indicens, solius viri rapientis meminit.

45. *Probat 4*
 Quartum: quia ob eandem rationem Multi sentiunt, viricidium non esse impedimentum Matrimonij, quod iura solius uxoris occisionis meminerint, & illud delictum sit rarum, hoc autem frequens.

Quinta.
 Quintum: quia cum major honestas desideretur in foemina, l. *Si furiosi*, C. de Nuptijs, atrocius delictum est raptus foeminae perpetratus a viro, quam si foemina virum rapiat. Multo enim gravior injuria irrogatur honestati foeminae raptae, quam viri rapti. Quippe nec masculus raptus, nec ejus parentes ac consanguinei, eam injuriam & infamiam patiuntur, ac quando foemina rapta est. Quamobrem cum poena delicto commensurari debeat, 24. q. 1. cap. *Non asseramus*, 21. in fine: *Quis jam dubitaverit, hoc esse sceleratius commissum, quod est gravius vindicatum?* Par non est poena raptori foeminarum inflicta, plecti mulierem viri raptricem.

46. *Sexta probatio.*
 Sextum: quia tunc verba, gratia frequentioris usus posita in lege, extenduntur ad alios casus non ita usitatos, quando in utrisque eadem ratio invenitur. At in raptu viri a foemina commisso, non invenitur eadem ratio.

Probat 5
 Tandem: quia frequentia major delicti, & major inclinatio ad illud admittendum, sunt in causa, ut pro minori delicto gravior poena imponatur, ut tradit optime Gloss. cap. *Admonere*, 8. 33. q. 2. verbo: *Existimes*, ibi: *Alij dicunt, quod magis peccat, qui matrem interficit, quam qui uxorem; sed quia homines promiores sunt ad interficiendum uxores, ideo ob hoc magis puniuntur, ut sic retrahantur a tali facinore. Vnde non valet hac argumentatio: gravius puniuntur, ergo gravius peccant. Et est simile in fornicatione notoria: licet enim*

multa crimina sint graviora: tamen quia facilis & sedius delinquitur in hoc crimine, quam in alijs, ideo durior poena in eo statuitur, arg. 32. dist. §. Verum.

Rogas: qui sint isti alij, qui hoc dicunt? Ecce primus occurrit Doct. Seraphicus 4. dist. 37. a. 2. q. 2. in corp. Dicendum: quod absque dubio gravius peccatum est in genere loquendo, occidere matrem (quam uxorem) tum ratione personae, cui debetur major reverentia; tum ratione minoris pronitatis: promior est enim homo iracundus ad verberandum uxorem, quam matrem; maxime quando propter aliquam causam displicet, mirabile odium & radium generatur: & ideo promior est ad occidendam uxorem, quam matrem. Ad occidendam autem matrem nullius natura inclinatur, nisi sit per iniquitatem conversa in crudelitatem super bestias. Et quoniam homo promior est ad uxoricidium, hinc est, quod quamvis minus sit peccatum, tamen major poena imponitur, ut per incursionem timoris pronitas refringatur. Simili modo loquitur Doct. Angel. ibi. q. 2. a. 2. ad 2.

Cum igitur rapti virum a foemina rarissimum sit, ac modica sit in foemina pronitas, ad id perpetrandum, non est verisimile, ac rationi consonum, poenam raptus, perpetrati per virum, extendi ad raptum per foeminam admissum.

Haec sunt rationes, propter quas Sanchez putat, suam sententiam esse veriorum. Equidem non omnino convincere, videtur satis colligi ex argumentis Adversariorum, quorum primum est: quod quamvis l. un Cod. de Raptu virg. loquatur de viro rapiente foeminam, & similiter lex regia 3. tit. 20. pag. 7. & illi raptui utraque lex poenam decernat: at cum militet eadem ratio in foemina, virum rapiente, ad eum eventum extendenda est.

48. *Solutio Sup.*
 Respondet Sanchez sup. n. 26. non subesse eandem rationem in utroque casu: quod probat, ut sup. vidimus, quod raptus mulieris est atrocius delictum. Quare? Quia desideratur major honestas in foemina. Sed unde hoc probat? Ex lege: *Si furiosi*, Cod. de Nuptijs. Et quid dicit illa lex?

49. *Exponitur ab Auctore.*
 Accipe summarium ejus, quia totum textum exscribere foret nimis longum. *Filia vel filij furiosi vel mente capti, sine consensu patris Matrimonium contrahere possunt: & dotem & donationem ante nuptias cum auctoritate curatori constituere: & gratis debet procedere, ne afflicto detur afflictio*: Ergo major honestas desideratur in foemina, vide an id recte ex eo deduci possit.

Neque in textu aliud reperies magis ad propositum, meo parvo iudicio. Nam si aliquid, de Nupt. foret ejus principium: *Si furiosi parentis liberi, in cujus potestate constituti sunt, nuptias possint contrahere, apud veteres agitabatur; & quidem filiam furiosi marito posse copulari, omnes penes juris antiqui conditores admiserunt: sufficere enim putaverunt, si pater non contradicat. In filio autem familias dubitabatur &c.*

Istud autem dubium in sequentibus tollitur, ibi: *His itaque dubitatis, tales ambiguitates decedentes sancimus hic reperi, quod D. Marci constitutioni deesse videtur, ut non solum demeritis, sed etiam furiosi liberi cujuscumque sexus possint*

47. *Gravius est occidere matrem, quam uxorem, ex D. Bonav. licet minus puniatur.*

48. *Primum arg. Adversariorum.*

Solutio Sup.

49. *Exponitur ab Auctore.*

possint legitimas contrahere nuptias. Quid hoc ad rem nostram?

Probatur
maiores
honestatem
requiri in
fœmina.

Interim majorem honestatem desiderari in fœmina, probari videtur, quod fornicatio sponsæ præcedens tribuat jus sponso à sponsalibus resiliendi; non autem fornicatio sponsi præcedens tribuat jus sponsæ à sponsalibus resiliendi, ut docuimus Disp. præced. Sect. 2. Conclus. 8. Ergo major fit injuria honestati fœminæ raptæ & corruptæ, quam viro rapto & corrupto.

50.
Secundum
arg. Adver-
sarium.

Sed esto, dicent Adversarij; fit major injuria raptus fœminæ; equidem raptus viri est sufficiens injuria pro tali pœna; neque constat propter illum excessum hanc pœnam fuisse constitutam: quia dum eæ leges de viro raptore loquuntur, verba gratiâ frequentioris usûs posita sunt: quod frequentius id contingat, quam oppositum. Verba autem gratiâ frequentioris usûs posita in lege, eam restringere minimè solent, quin ad calum minus frequentem extendantur.

Testis est ipse Sanchez lib. 6. disp. 19. n. 10. ibi: Verba posita in lege, gratiâ frequentioris usûs, nec eam limitant, nec in iuribus dispositionem mutant: sed quia aliud rarum, positum verò in lege est frequens, ideo hoc explicatur, illo tacito; ut docet optimè Glossa Clem. 1. de Rescriptis verb. *Præsidentes*, ibi: *Et licet de Religiosis loquatur: idem tamen de secularibus, qui simili modo præsent; sed quia id rarum, hoc frequentatum, ideo de Religiosis loquitur.*

Ergo, dicent Adversarij, licet l. un. loquatur de raptoribus, idem tamen de raptricibus, quæ simili modo peccant; sed quia id rarum, hoc frequentatum, ideo de raptoribus loquitur.

51.
Quid San-
chez respon-
deat.

Atque hoc est secundum argumentum Adversaræ partis, ad quod utique Sanchez nihil aliud respondet, quam, non gratiâ frequentioris usûs factam fuisse mentionem de fœminarum raptu: sed quod alter casus sit rarissimus, & ita leges illum non spectent; deinde esto id esset verum, non subesset eadem ratio; ac proinde verba, gratiâ frequentioris usûs ibi posita, non extenduntur ad alium casum. Hæc ille.

Responsio
opponitur

Sed contra, dicit aliquis: patet ex d. Gloss. leges aliquando spectare, quod rarum est, quamvis de hoc solo non constituatur, juxta l. 4. ff. de LL. *Ex his quæ forte uno aliquo casu accidere possunt, jura non constituuntur.*

Deinde: unde constat hic non subesse eandem rationem? Nam quod supra dictum est, in uno casu esse majorem injuriam, ut verum foret, quid tum? Unde probatur illum excessum fuisse rationem legis? *Pessima criminum peccantes*, inquit d. l. unica. Et rursum: *Cum virginitas & castitas corrupta restitui non possit.* Et hæc rationes censet quod locum non habeant in raptu viri à fœmina?

Nonne raptus mulieris jam desponsatæ, sive de præsentis, sive de futuro; itemque raptus virginis Deo dicatæ, atrociora sunt delicta, quam raptus mulieris non desponsatæ, aut Deo non dicatæ? Et tamen æquali pœna in d. l. puniuntur. Quæro etiam: frequens est raptus virginis Deo dicatæ? Constat satis rarum esse, & tamen

punitur d. l. unica. Hæc de secundo argumento Adversariorum.

Sequitur tertium: textus interdicentes incestuosum debitum petere, ac aliud Matrimonium inire, de solo viro loquuntur: at ad uxorem quoque ejusdem criminis ream extenditur. Ergo idem dicendum erit de pœnis viri raptoris, extendi nimirum ad fœminam raptricem.

Respondet Sanchez lib. 7. disp. 12. n. 26. subesse prorsus eandem rationem affinitatis, contractæ cum altero conjugate in utroque casu, & utrumque satis frequentem esse.

Quarto argumentantur Adversarij: textus statuunt uxoricidium esse Matrimonij ineundi impedimentum: & tamen multi, & non pœnitendi Auctores extendunt ad viricidium.

Respondet Sanchez: contrariam sententiam esse veriore. Unde, ut sup. vidimus, ipse eam pro se adducit, & ex ipsa probat suam in præfenti casu opinionem. Satis reverà difficile est judicare, quæ sit verior sententia, sive attendas auctoritatem, sive rationem.

Venio ad quintum argumentum, quod desumitur ex ipsa l. unica, in qua, ut sup. audivimus, dum sermo est de operam ferentibus raptori, æquè comprehenduntur fœminæ ac masculi. Si ergo fœmina opem ferens raptori comprehenditur sub illis pœnis; ergo à fortiori fœmina ipsa raptrix.

Enimverò quia cap. 2. de Apostatis, Acolytho, qui ministerium exhibet Sacerdoti rebaptizanti, imponitur irregularitas, communiter DD. asserunt, etiam Sacerdotem rebaptizantem esse irregularem. Quod ea irregularitas sit propter nefandum ministerium, quod multò magis convenit rebaptizanti, quam ministranti: & quod ea cooperatio non sit in rebus & actionibus distinctis, sed in eadem actione.

Quod in præfenti casu prorsus invenitur. Quippe pejus delinquit fœmina ipsa rapiens, quam si rapienti opem præstet: ac cooperatio illa & auxilium non sunt in actionibus distinctis, sed in eadem. Si ergo fœmina auxilium raptui præstans incurrit pœnas raptus, ut expresse decernit d. l. un., à fortiori incurret ipsa fœmina raptrix.

Respondet Sanchez: eum locum potius favore suæ sententiæ. Nam ibi imponitur pœna sive masculis, sive fœminis, auxiliantibus viro, qui mulierem rapit. Nec inde inferitur, fœminæ quoque raptrici imponi. Quia raptus subjacens pœnis, & auxilium hoc versantur circa eandem actionem; sicuti rebaptizatio Sacerdotis, & ministerium Acolythi: ac proinde optimè inferretur; auxilians viro, ut fœminam rapiat, incurrit pœnas: ergo & ipse vir rapiens, juxta id cap. 2. de Apostatis. At auxilium obnoxium illis pœnis est, si fœmina virum adjuvet, quò aliam fœminam rapiat; ac proinde ex pœna, adjuncta auxilianti circa diversam actionem, non inferitur principalem, exercentem actionem diversam, nempe fœminam viri raptricem subdi illis pœnis. Hæc ille.

Denique argumentantur Adversarij: quando verba possunt adaptari mulieribus, sicut masculis

52.
Tertium
arg. Ad-
versario-
rum.

Solutio ex
Sanchez.

53.
Quartum
arg.

Resp. San-
chez.

54.
Quintum
argumentum.

Confirmans
à simili.

55.
Solutio San-
chez.

56.
Vltimum.

arg. Adversariorum.

lis, & materia potest convenire utriusque sexui, masculinum comprehendit foemininum, etiam in pœnalibus & odiosis, juxta doctrinam Bartoli, communiter receptam, l. Iura, in fine ff. de LL. Atque ita Clement. 1. de Regularibus statuitur, ut Religiosi Mendicantes ex Pontificis licentia transeunt ad non Mendicantes, vocem & locum in Capitulo minime habeant: & tamen Glossa ibi affirmat, extendi masculinum ad foemininum; ac proinde comprehendi quoque Moniales transeuntis,

An masculinum extenditur ad foemininum

Hæc sunt verba Glossæ: Dico, hanc constitutionem locum habere etiam in faminis Ordinum Mendicantium, si transeant ad non Mendicantes. Facit, quod not. de Electione, Generali, in principio lib. 6. Ibi autem Verb. Universos, sic lego: Et universas: nam appellatione, Si quis, & Si qua continetur, ff. de Verb. signif. l. 1. ff. de Pactis: Tres fratres, & de Confit. pecu. l. 1. §. 1.

57. Argum. quod non.

Arg. contra: quia si pater exheredat filium nasciturum, si nascitur filia, non erit exheredata, ff. de Vent. in poss. mitt. l. 1. §. Sed & si incertum, Communiter dici solet, quod in favorabilibus masculinum concipit foemininum, in odiosis non: sic solvitur ff. de Verb. signif. l. 1.

Alij dicunt, quod si masculinum verbum proferatur ab homine, & est odiosum, non comprehendit foeminam: & sic intelligitur predictus §. Sed & si incertum: Sed si a lege, sive sit odiosum sive non foemina continetur, ff. de Jurisd. om. jud. Si quis id. Od. Fredus dicebat, quod si etiam a lege proferatur verbum odiosum, non comprehendit foeminam, nisi id lege caveatur.

Videtur quod sic, quando proferitur a Canone.

Dic secundum Gar. quod verbum masculinum, prolatum a Canone, comprehendit foeminas, quod probatur 16. q. 4. Si quis suadente, conjuncto cum cap. de Sent. excom. Mulieres, quod est verum, nisi eadem vel alia constitutione excipiatur foemina, inf. eod. Indemnitatibus §. Sed cum eas.

58. Quid ad hoc arg. respondeat Sanchez.

Sed quid ad hoc argumentum Sanchez? Respondet id esse verum, quando subest eadem ratio, ut in exemplo ibi relato contingit. Ratio enim illius decisionis (ut ex præfatione illius textus constat) est, ut professores cujusvis Ordinis in sua vocatione persistant, ac quietiorem in Ordine, ad quem transeunt, vitam agant: quæ æquè in Monialibus habet locum; ac in nostro casu non militat eadem ratio. Ita Sanchez.

Verum enimvero difficulter ostenditur diversa ratio in nostro casu, ut patet ex antedictis; nam ratio videtur esse, ut impediatur corruptiones virginitatis & castitatis, ad quas ordinantur raptus, quæ etiam in nostro casu inveniuntur.

Raptivæ quævis variior. possit puniri.

Fateri debent Adversarij, non esse adeo frequentes raptivæ, quàm raptores; sed etiam machinatio uxoris in mortem viri sui non adeo frequens est, ac viri in mortem uxoris suæ, & tamen utraque, si reliqua adsint, est impedimentum dirimens Matrimonium.

Si dixeris; id reperitur jure expressum. Verum dicis; sed inde saltem constat, quod ea, quæ non ita frequenter contingunt, per leges possunt prohiberi. Ergo etiam raptivæ, quævis

rara sit, per leges potuit puniri. An autem puniatur d. l. un. hæctenus disputavimus.

Et incipior magis in sententiam Sanchezij, quàm in Conclusionem proposui propter Reg. juris 49. de Reg. juris in 6. In pœnis benignior est interpretatio facienda. Intellige (inquit Canisius ibi) quando obscurum est, quæ pœna delinquenti infligenda sit, durior an levior; cum semper in dubijs benigniora preferenda sint l. 56. ff. eod.

59. Auctor magis inclinans in sententiam Sanchezij, propter Reg. juris 49. in 6.

Igitur ubi obscurum est, quæ pœna reus affici debeat, in mitiorem pœnam declinamus: cum Interpretatione legum pœna mollienda sint potius, quàm exasperanda, l. 43. ff. de Pœnis; & Rapienda occasio sit, quæ præbet benignius responsum l. 168. ff. de Reg. juris. Unde si in illis verbis legis ambiguitas insit, quæ & in levio- rem, & in sæviorem sensum rapi possit, levio- rem magis interpretationem sequemur, cum hoc humanius sit. Ita Canisius.

Canisius

Cum igitur expensis rationibus utriusque partis præsentis controversiæ, dubium & incertum maneat, id est, non omnino certò constet, an masculinum accipiat foemininum, & res, de qua agitur, pœnalis sit, præfero benigniora, & judico, raptivæ non esse subjectam pœnæ ordinariæ, sed extraordinariæ pro arbitrio judicis. Idque non solum quod attinet ad pœnas d. l. un. sed etiam considerando pœnas, inflictas raptoribus per Concilium Trident. de quibus in sequentibus erit sermo, & potissimum de inhabilitate ad contrahendum Matrimonium, tamquam propria huic loco.

CONCLUSIO III.

Raptus solus Foeminæ, causâ ineundi Matrimonium, jure novo Tridentini dirimit cum ipsa Matrimonium, quamdiu est in potestate raptoris.

Nemo prudenter dubitare potest, quin raptus jure novo Tridentini Sess. 24. de Re- for. Matr. c. 6. dirimat Matrimonium inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, ut patet ex apertissimis verbis Concilij, in principio Sectionis relatis. Sed & alias pœnas statuit tam raptori, quàm omnibus, illi consilium, auxilium & favorem præbentibus.

60. Raptus jure novo Concil. Trid. est impedimentum dirimens.

In primis excommunicationem latæ sententiæ, ibi: Sint ipsa jure excommunicati. Ipso, inquam, jure, id est, antè sententiam, sive condemnatoriam, sive declarationem criminis. Ita enim communis usus & sensus hanc particulam interpretatur in materia Censurarum.

61. Eodem jure statuitur excommunicatio latæ sententiæ.

Cujus ratio esse potuit; vel quia hæc pœnæ sunt spirituales & medicinales; & idè animam statim oigare censentur, & cum hac veneratione, & timore semper susceptæ sunt; vel quia per Censuras separatur quis à communibus bonis

Eccle.

Suarez. Ecclesiæ tamquam indignus; & ideo statim obligatur in conscientia, ut se separet & abstinere. Pertinet enim ad Pastorem Ecclesiæ, separare indignos & illis præcipere, ut se separent, quod præceptum in ipsâ Censurâ includitur. Ita Suarez de. LL. lib. 5. c. 8. n. 1.

62. *An sit reservata.* Rogas: an d. excommunicatio sit reservata? Tridentinum minimè reservat eam; ergò nec nos reservemus, sed dicamus, quod Innoc. III. cap. Nuper, 29. de Sent. excom. dixit de eo, qui communicat cum excommunicato extrâ crimen: *Quamvis enim tunc non iudicis, sed juris sententiâ excommunicato communicans sit ligatus: quia tamen conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem alijs relaxandi.* Quia ergò in casu nostro Concil. Trid. absolutionem excommunicationis sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem alijs relaxandi.

Præterea Præterea voluit Trid. ut tam raptor, quam omnes illi consilium, auxilium & favorem præbentes, sint perpetuò infames, omniumq; dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decedant. Circâ quas pœnas disputatur inter DD. an postulent sententiam iudicis.

63. *An sit lata sententia.* Bonac. Bonacina hic q. 4. punct. 18. n. 9. loquens de infamia & incapacitate, respondet negativè, non distinguens inter sententiam declaratoriam criminis, & condemnatoriam ad pœnam. Et probat: nam ista pœna non requirit aliquam actionem ad sui executionem.

Negat Sanchez. Porro Sanchez lib. 7. disp. 13. n. 1. sic ait: Perpetua infamia sententiam iudicis postulat. Et idem dicendum est de ea pœna decidendi à proprio gradu. Atque ita Henriquez disp. 12. de Matr. c. 14. n. 4. explicans id decretum, ait, de proprio gradu eos deiciendos esse, ac deponendos, manifestè significans, non depositos esse, donec ministerium iudicis deponentis accedat.

64. *Citat pro se Navar. & Mol.* De pœna autem incapacitatis dignitatum, possit ambigi; quòd sit pœna privativa: propter illa, quæ allegabo lib. 9. disp. 30. n. 1. Cæterùm ea regula de pœnis privativis, non est certa, ut dicam ibi n. 2. Atque ideo meritò inhabilitatem indigere iudicis sententiâ, ob ejus pœnæ maximam acerbiter, docent Navar. in extravag. Greg. XIII. de Datis pro justitia & gratia, Notab. 31. n. 44. Molina to. 1. de Iustitia, tract. 2. disp. 96. §. *Quod attinet ad pœnam.*

Quod maximè verum est: quia ea dignitatum incapacitas sequitur infamiam, ac proinde immediatè post infamiam posita est in eo Trid. Decreto: infamia autem minimè incurritur ante iudicis sententiam. Hactenus Sanchez.

65. *Verba Navar.* Et quia fundat se in doctrina Navarri, apponam verba ipsius. Sic itaque scribit loco citato: Secundò: quòd licet dubitari possit, tamen probabiliter dici potest, alijs prædictis quatuor extraordinarijs pœnis (putà privationi à beneficio Ecclesiastico & sæculari perpetuo vel temporali, privationi simili ab officijs; incurfioni infamiæ; ac inhabilitati ad prædicta beneficia & officia) non esse locum in prædicto foro (conscientiæ ante sententiam) attento, quòd ad eò magnæ

sunt, & quòd, ut sup. dictum est, magis sunt additæ ad terrendum, in exemplum, quo multis grassantibus opus erat, juxta l. *Capitalium* §. *Famosos*, ff. de Pœnis, quam pro qualitate culpæ: & quòd difficillimum est, quòd quis contrâ semetipsum tam grandes pœnas exæquatur: & quòd privationes, de quibus hic, expressè extenduntur ad beneficia & officia sæcularia, quoad quæ certò puto, non esse locum eis in foro conscientiæ & quòd (ut latius demonstro in Clement. cap. *Fraternitas*, 12. q. 2.) frequentior (cui & ipse adhærere soleo) habet indistinctè, nullas pœnas ipso jure incurfias, obligare in foro conscientiæ delinquentem, ad eas contrâ se exequendas: nisi auctor legis expressè vel tacitè id jubeat.

Quod rarissimè faciendum est, propter ibi adducta, præsertim propter cap. *Erit autem lex*, 24. dist. declaratum per S. Tho. 1. 2. q. 95. a. 3. quatenus habet, legem debere esse possibilem moraliter servatu, qualis vix esset lex statuens, ut quis magnas pœnas contrâ se exqueretur. Hucusque Navar.

Verùm cum incapacitas dignitatum sit pœna privativa, quæ non requirit executionem delinquentis contrâ se, sicut benè requirit pœna privationis omnis beneficii, tam Ecclesiastici, quam quàm sæcularis, possit aliquis dicere: non valere hic argumentum ab una pœna ad aliam.

Quod scitè animadvertit Molina sup. ubi postquam docuit sententiam Navarri, subjungit. Duo observa. Primum est pœnam illam inhabilitatis ad beneficia & officia obtinenda, quoniam & acerba admodum, & permixtim apposita cum alijs, quæ vim non habent ante latam sententiam, excipiendam esse per Epykejam ab illa regula, quam ex Covarruvia paulò ante retulimus. Hæc ille.

Rogas: quæ est ista regula? Quando lege aliqua efficitur aliquis incapax rei alicujus, sive in pœnam, sive quavis aliâ causâ, vim illud habet, etiam in foro conscientiæ, nullâque expectata sententiâ.

Cum ergò in casu nostro incapacitas dignitatum acerba admodum pœna sit, & permixtim apposita, cum alijs, quæ vim non habent ante latam sententiam, excipienda videtur per Epykejam ab illa regula Covarruviæ.

Sed dicet aliquis: unde constat infamiam & dejectionem de proprio gradu minimè incurri ante sententiam, quando ipso jure imponuntur; uti fit in nostro casu? Neque enim hæc particula, quæ immediatè præponitur excommunicationi, hanc solam afficit; sed & alias pœnas, subsequentes in eadem quasi propositione, seu periodo. Nam quæ ratio disparitatis?

Respondeo: particulam illam non semper excludere omnem sententiam; sed aliquando excludere omnem, ut in Censuris; subindè tantum sententiam condemnatoriam, non autem declaratoriam criminis; ut in infamia & similibus pœnis; nisi obstat contrarius usus, aut subiecta materia aliud postulet. Quidquid ergò sit de sententia condemnatoria ad prædictas pœnas, *saltem*

66. *An sit excipienda incapacitas dignitatum.*

Videtur quòd non est Molina.

Covar.

67. *Objectioni*

Solutio.

saltem videtur requiri sententia declaratoria criminis.

68. Dico: *Ad prædictas penas*, id est, perpetuam infamiam &c. Nam ut raptor teneatur dotare raptam, juxta Trid. sup. in fine: *Teneatur prætereà raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit sive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare*, manifestè requiritur sententia condemnatoria, ut clarè constat ex illis verbis: *Arbitrio judicis*, attentà scilicet qualitate raptoris & raptæ. Quia cum sit poena injuriæ illatæ, & illa sit major aut minor, attentà utriusque personæ conditione, meritò ea spectanda est ad id arbitrium.

Dico: hoc esse poenam, & exigi judicis sententiam, quatenus scilicet imponitur per id decretum, & dos arbitrio judicis taxanda venit. Nam (inquit Sanchez lib. 7. disp. 13. n. 1.) si ex raptu pullularet raptæ damnum: id in foro conscientiæ, nullâ judicis expectatâ sententiâ, instar aliorum damnorum, quæ injustè inferuntur, resarciendum esse dubitat nemo. Hæc ille,

69. Dubitant autem multi; an dum raptor ducit raptam, cesset infamia & incapacitas dignitatum. Et quidem cessare, docet Henriquez lib. 12. de Matr. c. 14. n. 4. in fine, dicens: Raptor & omnis, qui consilium, auxilium & favorem huic crimini præbet, fit ipso jure excommunicatus, ac nisi eam duxerit, fit perpetuò infamis: si ducat, non ita fit: aliàs enim rapta cogere tur nubere infami, quod esset in ipsius gravamen, contrà favorem, quem Concil. intendit dare Matrimonio. Fit insuper raptor, nisi eam ducat, omnium dignitatum incapax. Hæc ille. Ergò si ducat, non fit incapax, secundum ipsum; sicut antè dixerat: si ducat, non ita fit, id est, non fit infamis.

Idem docent Manuel 1. to. Sum. c. 232. n. 6. de poena infamiæ. Ut etiam Vega 2. to. Sum. c. 34. casu 157. in fin. Atque in simili casu videtur idem tenere Covar. 4. Decret. 2. part. c. 7. §. 4. n. 11. alias 16. ibi: Imò forsan dici posset, d. 1. unicam C. de Raptu virg. in sponso, etiam de futuro, non debere ita strictè servari propter præcedentem tractatum & promissionem Matrimonij contrahendi. Nam ex illa prævia conjugalis consensûs promissione, temperandus est illius legis rigor, consideratis cæteris ipsius actûs contingentis circumstantijs. Ita præfatus Auctor.

Adde quod Trid. de dote exprimat: *Sive eam duxerit, sive non duxerit*. Ergò de alijs poenis id non est intelligendum, juxta commune dictum: *Exceptio firmat regulam in contrarium*. Alioquin cur Trid. hoc ipsum non expressisset de alijs poenis?

70. Sed omninò tenendum est (inquit Sanchez sup.) minimè ab ijs poenis eximi, si raptam ducat. Quòd id apertis verbis ibi decernat Tridentinum: ubi enim dixit posse duci raptam, si ad pristinam libertatem restituta consenserit, & tunc concessit, ut eam habeat raptor in uxorem: subdit hæc: *Et nihilominus raptor ipse, ac omnes illi consilium &c.*

Ubi ponderanda est dictio: *Nihilominus*, quæ,

Non minus, significat, l. fin. ff. de In integr. restit. ibi: *Nihilominus in integrum contra Rempti restituntur*, & l. 59. ff. de Verb. sign. ibi: *Eaq; nihilominus statio est conclusa atque munita*. Atque ita clarè decidit Trid. non obstante Matrimonio raptoris cum rapta, eum subdi excommunicationis, infamiæ, & inhabilitatis poenis.

Neque hoc est compellere raptam, ut infami nubat. Nemo enim eam cogit, sed in sua potestate situm est, id Matrimonium, aliudve eligere.

Nec id Matrimonij favori adversatur. Quoniam non ea poena imponitur ob contractum Matrimonij, sed ob raptus delictum; solùmque decernitur, non eximi raptorem ab ea poena, quàmvis raptam ducat. Imò maximus est Matrimonij favor, quòd tanti ejus Tridentinum libertatem faciat, ut illi contravenientes, raptu admisso ad eum effectum Matrimonij ineundi, subdat gravissimis poenis, non obstante Matrimonio, postmodum liberè subsecuto.

Nec doctrina Covarruvie allata favet contrariæ sententiæ; nam in eo eventu raptus est multò minus delictum, ac proinde temperanda est poena; at in nostro casu jam raptus omninò admissus erat, ac integrè consummatum delictum: ac proinde raptor eas incurerat poenas. Futurus autem eventus non eximit à poenis jam incurfis, nisi ex ipso jure colligatur: quod tantum abest, ut ex eo decreto colligatur, quin potius expressè contrarium decernat. Hactenus Sanchez.

Qui non respondet ad ultimum argumentum adversæ partis desumptum ex ipsis verbis Tridentini; forte, quia non vidit illud, quamquam apud Henriquez sup. in Comment. lit. T. satis clarè insinuetur. Quid ergò respondendum? Concilium, dicit aliquis, in hac poena id expressit majoris claritatis gratiâ, ne fortè quis diceret, Matrimonium fore sufficientem satisfactionem pro illata injuria per raptum.

Et verò, quod expressit in hac poena, quæ ultima est, quid ni & in alijs intelligi debeat, juxta illud Nicol. III. cap. Exyt, 3. de Verb. signif. in 6. *Et utriusque juris argumenta nos doceant, ea que in principio, ad medium, & ad finem, illa verò que in medio, ad finem atque principium: & ea que in fine, ad utrumque, vel eorum alterum sape referri?* Cum ergò poena finalis, id est, dotandi raptam, imponenda sit, sive raptor eam duxerit, sive non; cur cessare debeat poena infamiæ, postquam raptor eam duxerit?

Quia, inquis, poena dotandi est in favorem Matrimonij, infamia autem potius in odium seu onus. Placet mihi (inquit Perez hic disp. 38. sect. 3. in fine) quod notat Hurtado disp. 23. ad finem diff. 3. prædictas poenas non esse à judice imponendas, si raptor validè raptam ducat, exceptâ poenâ dotandi eam. Quod certè credendum est ex pia Tridentini mente in favorem Matrimonij: nam durum esset, raptam nubere viro perpetuò infami. Hæc ille.

Equidem favorem esse maximum Matrimonij, quòd eo contracto inter raptorem & raptam non

Raptor non debet dotare raptam antè sententiam ex vi Trid.

Sanchez.

An dum raptor ducit raptam, cesset infamia & incapacitas? Affirmat Henriquez, & probat.

Idem docent Manuel & Vega.

Confirmatur ex Trid.

Oppositum docet Sanchez, & probat ex verbis Trid.

71. Caspi arg. Henriquez.

An Covar. favet sententiæ Henriquez.

72. Quid respondendum ad ult. arg. ex Trid.

Resoluit Perez & Hurtado.

73. Quod magis non

inret infamia non videtur magis favor. Matr.

non cesset infamia, haud satis clarè video. Non cogitur quidem absolute rapta ducere raptorem; sed tamen sæpè est moralis necessitas; quòd alioquin rapta difficulter aliud Matrimonium inveniet. Pium ergò est, ut contracto Matrimonio cesset infamia, & consequenter incapacitas dignitatum.

Explicatur by Nihilominus.

Nec obstat dictio: *Nihilominus*; per eam namque Concilium hoc solum voluit significare, quòd, etsi raptor possit validè contrahere servatis servandis, & quàmvis fuisset illius intentionis, dum raptum admisit, nihilominus ipso jure foret excommunicatus ac perpetuò infamis, omniumque dignitatum incapax, donec & usque Matrimonium validè contraheret cum rapta.

74. Objectione solvitur.

Sed enim, dicit aliquis; quomodo ergò perpetuò infamis? Respondetur, de per se; nam per accidens est, quòd rapta, in loco tuto constituta, velit cum raptore contrahere.

Judicium Auditoris.

Quid dicam de hac controversia? Voluntas Ecclesiae inquiritur, per quam dictæ pœnæ raptoribus constitutæ sunt; & ut patet ex dictis, incertum est propter diversas sententias DD. quid Ecclesia voluerit. Sit ergò pro resolutione finali Reg. 49. de Reg. juris in 6. *In pœnis benignior est interpretatio facienda.* Item, Reg. 30. cod. *In obscuris minimum est sequendum.* De quibus Regulis alibi latius tractavimus: & idèò impræsentiarum supersedeo.

Molina.

Saltem (ut rectè notat Molina to. 4. de Just. disp. 105. n. 22.) celebrasse postea legitimum Matrimonium cum rapta, causa est non levis, ut Princeps ab eo auferat infamiam, illum quoad illam in pristinum statum restituendo, capacemque efficiendo omnium dignitatum. Ita Molina.

75. An raptor sit irregularis.

Dico autem, raptorem non esse irregularem, nisi in quantum infamis est; quippè irregularitas in Trid. non exprimitur, ut patet, sed tantum infamia, quæ est causa irregularitatis, donec ergò raptor infamiam incurrat, quod non fit ante sententiam judicis, saltem declaratoriam criminis, non erit irregularis, & cessante infamia cessabit irregularitas, juxtà illud: *Cessante causa cessat effectus.*

Parochus assistens Matr. in valida raptoris non incurrit pœnas Concilij.

Insuper assero, Parochum assistentem Matrimonio raptoris cum rapta, nondum ad pristinam libertatem extrà raptoris potestatem restituta, non incurere d. pœnas Concilij. Quòd tantum imponantur adversus fautores raptus: at Parochus assistens postea Matrimonio, non favet raptui, utpotè qui jam omnino admissus est. At utique incurreret, si ante raptum promitteret illi eam assistentiam, quæ animosior factus est raptor ad raptum exequendum. Tunc enim raptus verè fautor esset. Ita Sanchez sup. in fine.

Sanchez.

76. Occurrit objectioni.

Nec obstat; quòd raptor continuò peccet, raptam non constituendo in loco tuto & libero; quippè illa continuatio non punitur; sed prima abductio: quod inde patet, quia tametsi incontinenti eam restitueret, non propterea evaderet pœnas; & si foeminam violenter retineret in aliquo loco, ad quem eam non abduxit, non in-

Bosco de Matrini, Pars II.

curreret pœnas, quàmvis eandem faceret injuriam, quam facit raptor, raptam non restituendo in tuto loco.

Igitur abductio violenta punitur, non retentione violenta. Atque adeò Parochus assistens Matrimonio, & idem est de testibus, estò fautores forent violentæ retentionis, putà, quia raptam restitueret, si ipsi nollèt Matrimonio assistere, haud equidè violentæ abductionis pœnas incurrerent, quæ ipsis inscijs peracta & completa fuit. Et hæc tamen quidem de pœnis, quæ non sunt propriae huic loco, & idèò brevius de illis tractavimus.

Restat inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, quæ potissimum est hujus loci, & idèò diffusioem exigit tractatum. Sicut autem dixi in principio Conclusionis, nemo prudenter dubitat, quin raptus sit impedimentum dirimens novo jure Concilij Trident. Adde hic: plerique fatentur, quòd eo dumtaxat jure dirimat; & idcirco non dirimit in locis, in quibus hoc Concilium non obligat; sed ibi, juxtà cap. fin. de Rapt. cujus antea meminimus, *Rapta puella legitime contrahet cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum, & quod ante displicuit, tandem incipiat complacere.*

Nam quamdiu durat violentia, & foemina violenter inducitur ad consensum, liquet profectò nullum esse Matrimonium eodem jure, quo irritatur Matrimonium vi aut gravi metu injustè extortum; ut proindè tali casu raptus non sit impedimentum distinctum ab ipsa vi seu gravi metu. Et sub hac consideratione hic non agitur de raptu, sed Disp. præced. Sect. 7. de eo satis diffusè tractavimus.

Sin autem postquam foemina rapta & abducta est, cesset violentia, nullaque vis aut metus ei inferatur, tametsi adhuc maneat sub potestate raptoris, potest jure antiquo d. cap. fin. legitime contrahere. Quidquid in oppositum sentiant Martinus de Magistris, & alij quidam apud Sanchez sup. disp. 12. n. 42.

Ducitur autem Martinus: quoniam raptor est ipso jure excommunicatus: Matrimonium autem tempore excommunicationis inutum est invalidum. Sed (inquit Sanchez) id fundamentum prorsus corrui. Tum, quòd raptor jure antiquo, non sit excommunicatus, sed tantum excommunicandus, ut sup. ostendimus: tum etiam, quòd Matrimonium, tempore excommunicationis contractum, validum sit; eò quòd nullus reperitur textus invalidans, vel assignetur ille; & credimus Martino de Mag. Alioquin sinè claro textu non est statuentium impedimentum dirimens.

Alij ducuntur; quòd dictio, *Postmodum*, quæ ponitur in cap. fin. præcitato, importet longum temporis intervallum, ut ex illo purgatus metus videatur. Deinde, quòd dictio illa, *Tandem*, quæ ibidem reperitur, videatur importare quamdam longissimam examinationem.

Cæterum (inquit Sanchez sup.) quàmvis hæc fundamenta sint apparentia: mihi certissimum est, id non desiderari; sed satis esse, ut Matrimonium valeat, attento eo Capite fin. si

SI

Violenta retentione non punitur.

77. Raptus solo jure Trid. dirimit.

78. Jure antiquo, cessante violentia, potest rapta nubere raptori.

Arg. Contrà ex Matr. de Mag. Solvitur ex Sanchez.

Aliud arg. contrà.

79. Probatur prior sententia ex Sanchez.

rapta

rapta adhuc sub raptoris potestate existens, verè liberè consentiat. Et hoc est, quod d. cap. fin. intendit, dum petit consensum postmodum adesse, id est, si jam dissensio cessarit. Si enim voluisset id Matrimonium esse nullum, dum rapta est sub raptoris potestate, id utique expressis verbis declarasset, ut fecit Trid. Sess. 24. de Matr. c. 6. Nec credendum est verbis tam ambiguis & obscuris voluisse irritare Matrimonium quod est res tanti momenti. Hæc ille.

Confirmatur.

Adde ego: si d. c. fin. irritasset id Matrimonium, nulla fuisset necessitas, id rursus irritandi per Concil. Trident. novo edito decreto: non enim loquitur de hac invaliditate, tamquam de re antiquitus constituta; sed eam tamquam rem novam statuit, dicens: *Decernitis. Synodus &c.* utique reformans in hoc Matrimonium. Nam iessio illa intitulatur: *De reformatione Matrimonij.*

80. Objectio.

Dices: irritatio illa non erat satis clarè expressa in d. cap. fin. & idè Trid. voluit eam clarè hinc exprimere. Respondeo: *In obscuris minimum est sequendum*, Reg. 30. de Reg. juris in 6. Ergo d. cap. fin. non debet intelligi de impedimento dirimente; alioqui in re obscura, non quod minimum, sed quod maximum est, sequeremur.

An rapta manens in potestate raptoris, possit liberè consentire. Decianus.

Neque id obscurè significat Decianus tract. criminali lib. 8. c. 13. n. 48. (teste Sanchez sup.) dicit enim, valere Matrimonium, attento d. cap. fin., modò appareat clarè de libera mulieris voluntate. Quod (inquit) non videtur apparere posse clarè, dum est in potestate raptoris.

Quod ego intelligo, non ut omninò impossibile sit, mulierem, existentem in potestate raptoris, liberè reverà consentire; sed quod ut plurimum non sit liber consensus; saltem non appareat esse liber. Et idè prudenter fecit Tridentinum, id Matrimonium irritando, etiam dum consensus liber est: quia scilicet, quamdiu manet sub potestate, non constat satis Ecclesiæ de ista libertate, & per consequens de valore Matrimonij; quocirca ne maneret valor huiusmodi Matrimonij dubius, & pateret aditus multis litibus, & alijs inconvenientiis, absolutè huiusmodi Matrimonium irritavit.

81. An sit invalidum Mat. inter raptricem & raptum. Affirmat Averfa & Alij.

De qua utique irritatione jamjam tractabo, & quæro primò, an sit irritum Matrimonium, quod contrahitur inter raptricem & raptum, quamdiu raptus est in potestate raptricis. Affirmat Averfa hic q. 12. sect. 3. §. *At affirmandum*, cum Henriquez lib. 12. de Matr. c. 14. n. 4. Gutierrez de Matr. c. 88. n. 6. Emanuel Sum. to. 1. c. 232. n. 4. Vega to. 2. c. 34. casu 157. notab. 5. Et ut probabile admittit Sanchez sup. disp. 13. n. 16.

Probatio.

Suadetur (inquit Averfa) quia in hac materia ob diversitatem nominum generis masculini & feminini, leges commoditatis gratiâ profertur ex una parte nomen masculinum, & ex altera femininum, ut in hoc casu, *raptorem & raptam*. Non quia suam iussionem velint juxtà sonum materialem ipsorum nominum restringere; sed potius volentes ob identitatem ratio-

nis, pariter commutatis nominibus intelligi, ut in hoc casu, etiam inter raptricem & raptum. Eadem enim prorsus ratio est; nempe ob libertatem Matrimonij, quæ prorsus eodem modo requiritur in viro ac in foemina.

Et quàmvis faciliùs ac frequentius contingat, ut vir foeminam rapiat: tamen hoc non facit, ut eximatur à lege foemina rapiens virum: sed solum efficit, ut Concilium sub ijs nominibus, raptoris & raptae, loqueretur. Ac etiam legem correctoriam pœnalem, ubi eadem omninò ratio militat, debere extendi, fatetur Sanchez eà disp. 13. n. 17.

Sic in alijs plerisque casibus, ubi sacri Canones sub certis nominibus de viro & foemina in hac materia loquuntur, solent eodem pacto intelligi è converso de foemina & viro, ac specialiter in statuendis impedimentis. Ut potè dum loquuntur de viro occidente uxorem, de viro contrahente cum moniali, pariter intelliguntur de foemina occidente maritum, de foemina contrahente cum monacho, aliæque plura huiusmodi exempla occurrunt. Quare similiter quod lex statuit de raptore & rapta, eodem pacto debet intelligi de raptrice & raptò, si talis casus contingat. Hucusque Averfa.

His tamen non obstantibus Conclusio nostra docet, raptum solum foeminae esse impedimentum dirimens; adeoque virum raptum à foemina validè posse cum ipsa contrahere, etiam dum adhuc existit in potestate raptricis. Ita docet Sanchez sup. n. 16. & omnes, qui cum ipso asserunt, raptricem non incurere pœnas juris Civilis & Canonici antiqui, cum non appareat sufficiens ratio disparitatis.

Eamque esse communioem DD. sententiam; ait Herinx hic disp. 6. n. 80. Nam (inquit) Tridentinum expressè loquitur in casu, quo mulier est rapta, dicens: *Quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit*. Nec intentio Concilij videtur se extendere ad foeminam, quæ vix unquam solet raptum committere. Solent porò jura obviare casibus, natis occurrere. Unde nec ea, quæ statuit Trid. contra impediendes libertatem foeminarum circa Professionem religiosam, extenduntur à Doctoribus ad impediendes libertatem virorum; quàmvis horum quoque libertas interdum, sed rariùs tollatur. Deindè, versamur in odiosis; quæ sunt restringenda.

Quod verò objicitur, per raptum alienæ sponsæ, intelligi pariter raptum alieni sponsi, dum agitur de impedimentis merè prohibentibus, gratis & falsò assumitur. Neque etiam in jure à pari ratione, aut simili exemplo ducitur bonum argumentum. Hæc ille. Brevibus complectens verbis, diffusius dicta Conclus. præced. ad quæ remitto Lectorem. Nam argumenta, quæ probant, raptrices non incurere pœnas juris antiqui, idem probant de pœnis juris novi seu Concilij Tridentini.

Sola differentia esse videtur, quòd principale intentum Tridentini sit, salvare libertatem Matrimonij; porò jus antiquum principaliter consideravit expletionem libidinis.

Idem

82. Confirmatur.

83. Oppositam sententiam docet Sanchez.

Eam esse communioem au Herinx. Probatur ex ead.

84. Objectio solvitur.

Alia obje-
tio.

Tam autem, ut bene notavit Averfa supra, libertas Matrimonij prorsus eodem modo requiritur in viro ac in femina. Unde metus gravis injustè incussus, sive à viro mulieri, quod frequentius natum est fieri, sive à muliere viro, quod rarum est, dirimit æqualiter Matrimonium; quia æqualiter opponitur libertati Matrimonij. Ergò similiter in præsentī casu raptus dirimet tam viri, quàm mulieris.

85.

Solutio, &
disparitas
inter me-
rum & rap-
tum.

Respondetur: disparitatem esse; quòd metus sit impedimentum juris naturalis seu divini; raptus autem juris Ecclesiastici, idque pœnalis, & correctorij, in quo non licet argumentari à pari ratione, nisi ad evitandum absurdum; jam autem absurdum non est, raptum dirimere inter raptorem & raptam, estò non dirimat inter raptricem & raptum, etiam datà paritate rationis; quia ratio legis non est lex, neque cogit Legislatorem ad ferendam legem, cum antè Trident. raptus non dirimeret, nisi in quantum erat conjunctus metui gravi, qui æqualiter, ut dictum est, dirimit inter raptorem & raptam, & inter raptricem & raptum, de quo casu hìc non agimus; sed de illo, in quo jure antiquo d. c. fin. de Rapt. Matrimonium valeret inter raptorem & raptam, raptricem & raptum. Igitur Trident. rationabiliter voluit corrigere d. cap. fin. in casu, qui frequenter occurrit; secus in casu rarissimo. Hæc, credo, sufficient ad salvandam veritatem 1. partis Conclusionis, scilicet: *Raptus solius feminae.*

86.

An res vir-
tur in casu
Matr. Ali-
qui negant.

Sequitur: *Causà ineundi Matrimonium*; secus explendi tantum libidinem. Hæc est altera difficultas, quam tractat Sanchez sup. disp. 13. n. 3. & 4. Equidem Aliqui affirmant, Tridentinum de omni raptu, sive causà ineundi Matrimonij, sive causà solius libidinis explendæ factus sit, fore intelligendum. Et est satis probabile, inquit Sanchez in fine n. 3.

Affirmat
Sanchez, &
probat 1. ex
verbis Trid.

Verum (prosequitur n. 4.) mihi probabilius est, in eo Decreto solos femininarum raptores, causà contrahendi cum eis Matrimonium, comprehendere. Ducor; quòd ex principio illius cap. 6. id colligatur: nam statim incipit verba facere de Matrimonio contrahendo inter raptorem & raptam: ac proindè indicium est, de illo solo raptu agere, qui causà Matrimonij admittitur.

87.

Secunda
probatio.

Deinde: quòd id Decretum, sub rubrica de Reformatione Matrimonij ponatur: ad quam estò conferat, ut rapta plenam libertatem adeptam sit, ut raptori nubat: at imponere raptoribus, non causà Matrimonij, sed libidinis explendæ tam arcebas pœnas, est prorsus extrà rem, cum raptor nullatenus Matrimonium, nec ejus libertatem offenderit.

Confirmat-
ur.

Et confirmatur: quia quando causà Matrimonij raptus est admissus, delictum fuit contrà Matrimonij libertatem, & ab initio in eo interfuit coactio; ac proindè, ut plenior sit libertas, petit id Decretum, prius raptam in pristinam libertatem, ac in loco à raptore separato restitui: ac raptorem, tamquam iniquum libertatis Matrimonij violatorem, cui libertati totis viri-

Bosco de Matrim. Pars II.

bus Tridentinum ac Canones antiqui consulerent intendunt, punit pœnis acerbis, in eo Decreto contentis.

Tandem: quòd ubi textus est dubius, rubrica probat, qualiter sit intelligendus; textus enim in dubio intelligendus est, ut conveniat rubricæ, sub qua constituitur. Sic DD. multi limitant cap. 1. de Clerico non ordin. ministr. generaliter decidens, non ordinatum exercentem actum Ordinis esse irregularem, ut intelligatur, quando exercens est Clericus, eò quòd collocetur sub rubrica de Clerico non ordinato ministrante. Nec alia potest reddi ratio.

Adde: hunc textum Concilij esse restringendum, quòd corrigat cap. fin. de Rapt. permittens Matrimonium inter raptorem & raptam. Hucusque Sanchez pro sua & nostra opinione, quæ tamen non caret difficultate, ut patebit ex argumentis Adversariorum, quibus debet satisfieri.

Primum est: quòd Tridentinum innovare voluerit pœnas, per antiquos Canones raptoribus decretas, quæ raptorem causà libidinis comprehendebant.

Respondet Sanchez sup. n. 18. id non intendere Trid. sed solum pœnas imponere offenditibus libertatem Matrimonij per raptum.

Contra: Quacumque intentione rapiatur femina, dum potestati raptoris subest, non minus impeditur plena libertas, cum metus & vis non plene cessarint: atque adeò satis reformatur Matrimonium, dum quod antè validum erat, jam invalidum declaratur. Ex quo corruere videtur argumentum Sanchij, desumptum ex rubrica de Reformatione Matrimonij.

Quod autem addit Sanchez, *Imponere raptoribus, non causà Matrimonij, sed libidinis explendæ, tam acerbis pœnas, est prorsus extrà rem*; ad hoc, inquam, responderi posset; imponere raptoribus, non causà Matrimonij, sed libidinis explendæ, pœnam mortis, & amissionis omnium bonorum, cum prohibitione, & fortè irritatione Matrimonij, atque excommunicatione ferendæ sententiæ, non est prorsus extrà rem; cum partim jure civili, partim jure Canonico id factum fuerit; ergò etiam pœnæ Concilij Trid. non sunt prorsus extrà rem.

Estò enim raptor non offenderit Matrimonium aut ejus libertatem rapiendo; offendit tamen retinendo raptam in sua potestate, dum tractatur de Matrimonio contrahendo. Imò etiam rapiendo offendit; quia est in causa, cur rapta nequeat postmodum commodas nuptias consequi. Hæc merentur dispici.

Interim respondeo: veluti metus injustè incussus, non ob finem Matrimonij, sed ob aliam causam, v. g. explendæ libidinis, non adeò offendit Matrimonium, ut illud dirimat, secundum Multorum sententiam; quòd tunc non sit coactio ad Matrimonium, sed potius libera & spontanea ejus electio, ad malum aliundè intentatum evadendum; sic itidem, dum puella rapitur ad libidinem explendam, & contrahit Matrimonium, non cogitur ad id; sed potius spon-

88.

Probatur 3.

Additio.

89.

Primum
arg. adver-
se partis.

Resp. San-
chez.

Impugna-
tur.

90.

Offenditur,
quòd im-
ponere tam a-
cerbis pœ-
nas, non sit
extrà rem.

91.

Defenditur
responsio
Sanchez.

tè & liberè eligit, ad evadendam violentam stuprationem; ac proinde tali casu non offenditur per illum raptum libertas Matrimonij, magis, quàm si absque raptu vellet libidinem suam explere, & ipsa eligeret Matrimonium ad illam libidinem evadendam. Cui non placet hæc responsio, quærat meliorem.

92. *Secundum arg. Adversariorum.* Argumentantur præterea Adversarij: Textus, generalior rubricâ, non debet per illam restringi, ut est Glossa notabilis Authent. de Incestis & nefar. nuptijs collat. 2. ubi licet rubrica solum sit de nuptijs incestis & nefarijs; quia tamen textus generaliter loquitur de nuptijs illicitis, comprehendit omnes nuptias illicitas, etiam si non sint incestæ vel nefariæ.

Audite Glossam verb. *Illicitas*: Hoc (inquit) generale nomen est, quocumque modo sint nuptiæ contra legem: licet non sint contraria natura, sed iuri. Nefaria verò inter ascendentes & descendentes: Incesta autem inter collaterales & affines: ut Instit. de Nuptijs. §. Ergò, & ff. de Rit. nupt. l. Quin etiam. Licet lex quandoque promiscuè utatur.

Et secundum hoc reprobo hic opinionem Mar. qui dicit titulum istum habere locum tantum, quando erant nefaria vel incesta. Sed hac littera dicit plus, scilicet quocumque modo illicitas.

93. *Textus generalis non semper restringitur per rubricam particularem.* Nec obstat rubrica hujus tituli, quam pro se inducit; nam plerumque generalior est textus, quam rubrica, ut sup. Ut Eccl. Rom. &c. Nam de alijs ibi loquitur. Et è contra rubrica generalior est textu: ut patet Cod. de Rel. & sumpt. fun. Nam licet in rubrica dicat de usu: in textu tamen non dicit: unde non est bona sua argumentatio, licet noster fuerit concivis, scilicet Florentinus. Pro nobis autem hæc est littera, scilicet: *Illicitas*: ut Instit. de Nuptijs §. Si adversus. Quocumque igitur modo Matrimonium illicitum est, quod est quatuordecim modis, ut diximus Instit. eod. §. Sunt & aliæ, semper locum habet hic titulus.

Illatio. Cum ergò Decretum Concilij Tridentini loquatur generaliter de raptore, ibi: *Decernit S. Synodus inter raptorem & raptam*, & postea in toto illo cap. nunquam restringat, necessariò dicendum erit, de omni raptore intelligi; nec restringi debet ad raptorem, causâ solum Matrimonij incundi, quòd sub rubrica de reformatione Matrimonij constituatur. Ita Adversarij.

94. *Resp. Sanchez.* Respondet Sanchez sup. n. 18. eam doctrinam Glossæ intelligendam esse, ubi est aliquod verbum expressum in textu, ex quo colligatur, illum esse generaliore rubricâ, ut contingit in illa Authent. Ibi enim dicitur cap. 1. in principio: *Sancimus igitur de cætero, si quis illicitas & contrarias natura (quas lex incestas, & nefandas, & damnatas vocat) contraxerit nuptias.*

Quare ne particula illa, *Illicitas*, superflua sit, ac ut dictio, *Et*, jungat diversa (ut facere solet) oportuit intelligere non solum de incestis contra naturam nuptijs, de quibus est rubrica, sed de omnibus illicitis. At in Tridentini Decretum invenitur verbum cogens id ultrâ rubricam extendere.

Adde etiam: eam Glossæ doctrinam non esse certam: ipsa enim ibi refert Doctorem antiquum, limitantem eum textum ad solas nuptias in rubrica comprehensas. Hæc ille.

Sed contrâ, inquis; invenitur verbum: *Raptor*, quod propriè significat etiam eum, qui rapit, causâ explendæ libidinis, ut patet ex jure civili, & Canonico antiquo. 95. Impugnatur.

Planè invenitur istud verbum; sed non cogit id ultrâ rubricam extendere, sed, attentâ intentione & tractatione Tridentini, commodissimè restringitur ad raptorem, causâ ineundi Matrimonium. Defenditur.

Inquis, quæ sit illa intentio & tractatio? Lege Herinx sup. n. 79. ubi hæc scribit. Trid. vult obistere, ne quis audeat attentare matrimonium, per quod cernit suo se sine frustrandum. 96. Quæ fuerit intentio Trid. ex Herinx, & Lessio.

Idem ait Lessius de Iustit. & jure lib. 4. c. 3. n. 70. (ubi sequitur sententiam Sanchez) dicens: Congruum erat, ut ille raptus esset Matrimonij impedimentum, qui propter Matrimonium attentatur; nimirum ut nemo audeat attentare, per quod se suo fine videt frustrandum; quæ ratio non habet locum in raptu, causâ libidinis factò. Accedit: quod rariùs ex tali raptu sequatur Matrimonium; nam plerumque raptam, ubi libidinem expleverint, repellunt.

Confirmatur: quia verba sunt intelligenda juxta præsentem materiam; alioquè dicendum erit, etiam ex raptu, serviendi causâ factò, impedimentum nasci. Hæc ille.

Sed contrâ ultimum; abductio viri aut foeminae causâ serviendi, non est propriè raptus; sed proprio nomine vocatur plagium; porro lex poenalis, & correctoria juris antiqui, nullatenus debet extendi ultrâ proprietatem verborum; at verò raptus causâ libidinis, propriè est raptus, ut Omnes fatentur. 97. Arg. contra.

Præterea: jus civile in poenam raptus prohibuit, & fortè irritavit Matrimonium inter raptorem & raptam, ut colligitur ex Authentica de Raptis mulieribus, aliàs de Muliere raptam passâ, §. unico, ibi: *Qui enim tale stare Matrimonium (inter raptorem & raptam) etsi raptam voluerit, prohibuimus.* Stare enim idem est, quod semel initum consistere, ac vires habere tamquam validum. Aliud.

Et certè Tridentinum non alijs verbis illud irritat, quàm similibus, dicendo: *Nullum posse consistere Matrimonium.* Ut etiam irritatur Matrimonium inter adoptantem & adoptatam, cap. un. de Cognat. leg. ibi: *Inter me & ipsam nuptia consistere non possunt.*

Imò etiam jure Canonico antiquo, 36. q. 2. communiter DD. dicunt, tale Matrimonium, scilicet inter raptorem & raptam, fuisse invalidum, quàmvis verba Canonum id non satis explicent. Et tamen intentio istorum jurium non fuit, ut nemo auderet attentare, per quod se suo fine videret frustrandum; quippe loquuntur etiam de raptu, causâ libidinis factò, in quo illa ratio non habet locum. Ex quo ergò probatur, quod fuerit illa intentio Tridentini? 98. Confirmatur.

Et

An raptus ex
raptu causâ
libidinis se-
quatur
Matr.

Et verò ex jure civili & antiquo Canonico videtur colligi, non ita rarum esse, ut vult. Lefsius, quòd ex raptu causâ libidinis sequatur Matrimonium; cum leges (ut sup. probavimus ex jure) soleant constitui in ijs, quæ frequenter accidunt. Hæc maturè considerentur, & statim apparebit, verum esse, quod Sanchez sup. n. 3. in fine dixit, sententiam Adversariorum esse valdè probabilem.

99.
Auctor am-
plectitur
sententiam
Sanchez, &
quare.

Ego amplexus fui sententiam Sanchez, quia; ut jam non semel dixi : In obscuris minimum est sequendum, & : In pœnis benignior interpretatio est facienda. Adde : correctionem jurium evitandam esse quantum commodè fieri potest, l. Precipimus, Cod. de Appel. §. fin. Quidquid autem hæc lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum, constitutionumq; regulis omnes relictum intelligant. Quod ad eò verum est (inquit Sanchez lib. 1. disp. n. 6.) ut gratiã vitandæ juris correctionis à propria verborum significatione recedendum sit.

Cum ergò in hoc Decreto Trident. specialiter non sit expressus raptus causâ libidinis, & de rapta causâ ineundi Matrimonij id Decretum commodè intelligi possit, ne d. cap. fin. de Rapt. corrigatur plusquam necesse est, dicimus, raptum causâ libidinis non esse impedimentum dirimens; sed inter raptorem & raptam Matrimonium posse consistere vi d. Constitutionis Innoc. III. si prior dissensio transeat postmodum in consensum.

100.
Pro ea ad-
ducitur De-
clar. Card.
à Præposito.

Idque videtur declarasse Congregatio (inquit Præpositus hic q. 7. n. 141. ubi sequitur Sanchium, dicens : raptorem ob aliam causam, quam ut in uxores ducant, non comprehendendi à Concilio propter identitatem, vel majoritatem rationis; nec constitutio pœnalis extenditur in tali casu.

Oppositam
refert Em.
Sa.

Sed oppositam declarationem adducit Ema. Sa. verb. Matrimonium n. 9. dicens : Inter raptorem & raptam, etiam aliã causâ, quam ut uxor ducatur, quamdiu est in potestate raptoris non potest fieri validum Matrimonium, ex Concilio Trident. & Congreg. Concilij.

Neutra est
authenticâ.

Sed nec una, nec altera Declaratio est authentica quòd sciam; & idèd non est eis fides adhibenda; sed independentè ab illis res dijudicanda, utique in favorem Rei, quousque Ecclesia mentem suam apertius declaraverit,

101.
Objectio.

Dices : satis declaravit mentem suam, ubi punit raptorem, & fautores, si Clerici fuerint, eã poenã, ut à proprio gradu decendant; ergò supponit raptorem aliquando fore Clericum, qui tamen non potest rapere causâ ineundi Matrimonij, cum illud contrahere possibile non sit.

Solvitur ex
Sanchez.

Respondet Sanchez lib. 7. disp. 13. n. 18. in fine : fautores, quos eã poena comprehendit, posse esse in sacris constitutos, & raptorem in minoribus, atque ita verificari esse Clericum. Adde : posse esse in sacris, & rapere causâ ineundi Matrimonij de facto, licet non de jure, & subesse tunc illis pœnis. Hæc ille.

Sed dicit aliquis : unde constat, quòd subesset tunc illis pœnis ? Nam hoc Aliqui videntur

negare. Scio : sed nunquid audiendi ? Patebit ex dicendis sequenti Conclusionè, quæ erit de qualitatibus fœminæ, huic Decreto Trid. subiectæ.

CONCLUSIO IV.

Decretum Trident. comprehendit raptum cujuscumque fœminæ, sive virginis, sive corruptæ, sive meretricis & inhonestæ, conjugatæ, & cujusvis statûs, etiam sponsæ de futuro. Debet vis inferri ipsi fœminæ.

Incipiamus à propria sponsa, quæ per vim rapitur causâ ineundi Matrimonij, ad quod se obligavit, idque dum est in mora, & sine justa causa renuit fidem datam servare. Dico : tali casu Matrimonium inter raptorem & raptam non posse consistere, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, estò etiam liberè jam consentiret.

Ratio est; quia ubi jus non distinguit, neque nos distinguere debemus sine sufficienti ratione. Iam autem Trident. generaliter loquitur de raptore & rapta; neque ulla est ratio sufficiens, excipiendi sponsum, raptorem sponsæ de futuro. Quàmvis enim ipsa debeat Matrimonium contrahere vi sponsalium; equidem neque jus Civile, neque Canonicum concedit sponso violentam coactionem, quidquid sit de judice, de quo alibi egimus. Quidni ergò sponsum, vi abducens sponsam suam à domo parentum ad propriam domum, verus debeat censerì raptor, & ut offendens per illam abductionem libertatem Matrimonij, subjectus præsentì Decreto Concilij Tridentini ?

Nec obstat : quòd existens jam in domo sponsi, liberè in eum consentiat. Quippè Tridentinum petit ad majorem libertatem, ut sit extrâ potestatem raptoris, ibi : *Quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit.* Quid sit autem in potestate raptoris manere, indicat sequentibus verbis : *Quòd si rapta à raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in vivum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat.*

Ergò aliquid plus requiritur, quam liber consensus; scilicet separatio à raptore, & constitutio in loco tuto & libero. Quam profectò separationem non postulabat Innoc. III. in d. eap. fin. de Rapt. & idèd quoad hoc à Trid. corrigitur.

Atque eodem argumento probatur, Tridentinum comprehendere raptum mulieris sive virginis, sive corruptæ, seu etiam meretricis & inhonestæ; quia omnis ille offendit libertatem Matrimonij, ut patet; neque mulier corrupta, & meretrix minus liberæ debent esse in contrahendo Matrimonio, quam virgo & honesta, cum æquale onus sibi ipsis imponant. Ergò non

102.
Raptus pro-
pria sponsa
punitur à
Trid.

Probatio.

103.

Occurritur
objectioni.

104.

Probatur
eod. arg.
Trid. com-
prehendere
omnem mu-
liorem.

apparet ulla ratio intelligendi Trid. de uno potius raptu, quam de alio.

An etiam mulierem conjugatam.

Sed quid si mulier sit conjugata, vel est aliud impedimentum dirimens inter eos, sive sit ex parte raptoris, sive ex parte raptæ? Conclusio nostra ait: etiam raptum huiusmodi mulieris in eo Decreto Concilij comprehendi, si reverà fiat causâ Matrimonij ineundi de facto, licet non de jure.

105. Probatur ex Sanchez, quod sic.

Probat Sanchez sup. n. 14. Quia Trident. non petit iniri inter eos Matrimonium, nec id spectat; sed sive inecatur, sive non, suis pœnis eos afficit. Quod constat ex illis verbis, quæ post proximè relata adjungit: *Et nihilominus raptor ipse &c.* Quasi dicat: non minus incurrat pœnas raptor ducens, quam si non ducat. Ac proinde delictum, hic punitum, ipsâ violentâ abductione ad ineundum Matrimonium consummatur.

Trid. non supponit eos esse habiles ad contrahendum.

Nec spectat Trid. sint habiles, nec ne ad illud contrahendum. Siquidem illud contrahi, aut non contrahi, non confert ad pœnas. Nec supponit fore semper illos habiles ad Matrimonium, sed quando illud iniri permittit, id est, ex parte impedimenti raptus, quod non impedire ait, si velit fœmina, loco tuto ac plenæ libertati reddita. Secus, si ex alia parte impedimentum adfit: id enim Trident. minimè aufert.

106. Contrarium videtur servare Manuel.

Et hoc est verum, inquit Sanchez, quàmvis Manuel. 1. to. Sum. c. 231. n. 1. videatur oppositum sentire: explicans enim hoc decretum, ait, si quis non rapiat sponsam alienam, sed viduam, vel solutam, statuere Trident. ut raptor incurrat pœnas.

Colligitur ex verbis Trid.

Atque hæc opinio videtur colligi ex iis verbis Trident. *Quod si rapta à rapitore separata &c. eam raptor in uxorem habeat.* Ergò supponit Trid. raptorem & raptam tales esse, ut, secluso raptu, inter eos possit verum Matrimonium consistere.

Confirmatur à simili.

Et confirmatur à simili in impedimento criminis, quod non incurritur secundum Aliquos, quando adulteri aliundè, quam ex impedimento ligaminis, invalidè contraherent, eò quòd tali casu non detur occasio occidendi conjugem. Ergò similiter in præsentî casu, si Matrimonium inter raptorem & raptam aliundè est invalidum, quàm ex impedimento raptus, nulla datur occasio rapiendi, cum per raptum nequeat finis obtineri, tametsi raptus non foret impedimentum dirimens.

107. Resp. ad arg.

Respondetur ad argumentum: Concilium non supponere tales esse, sed fieri posse, ut tales sint, & siquidem tales sint, permittit eos contrahere.

Quid dicendum ad simile.

Sed quid ad simile? Illud non premit Sanchez, qui oppositum docet, ut sup. vidimus. Sed premit nos, qui cum Dicastillone id docuimus. Idèò disparitatem do: quòd impedimentum criminis spectet Matrimonium inter criminosos: at verò impedimentum raptus libertatem Matrimonij.

Id est, impedimentum criminis constitutum fuit ab Ecclesia, ut homines arcerentur ab adulterijs & occisionibus conjugum, quæ frequen-

ter contingerent, si adulteri aut machinatores possent validè contrahere; quæ ratio cessat, quando aliundè impediuntur contrahere. At verò impedimentum raptus inductum fuit, ad conservandam plenam libertatem Matrimonij, quæ ratio non cessat, tametsi aliundè impediuntur contrahere; quia contractus, quem intendunt, reverà non est plenè liber.

108. Resolutio fœnalis.

Quæ cum ita sint, liquet profectò, omnium fœminarum cujuscumque status eandem esse rationem, id est raptum sponsæ de futuro, mulieris honestæ, meretricis, virginis, corruptæ, conjugatæ, solutæ, eisdem pœnis Concilij Trid. subiectum esse. Nisi quòd Aliqui putent, raptum propriæ sponsæ, eâ consentiente, invitis tamen parentibus, non subesse his pœnis; secus raptus alterius mulieris. Nos autem generaliter dicimus, raptum mulieris volentis non comprehendî hoc Decreto; estque ultima pars Conclusionis: *Debet vis inferri ipsi fœmina.*

109. Abducens propriam sponsam consentientem, non est raptor secundum jus Canonicum.

Equidem quòd raptus propriæ sponsæ non comprehendatur, patet ex cap. penult. de Raptoribus, ibi: *Respondemus, quòd cum ibi raptus dicitur admitti, ubi nil ante de nuptijs agitur, iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieris assensum, & prius eam desponsaverit, quam cognoverit, licet parentes reclamarent, à quibus eam dicitur rapturam fuisse.*

Ergò secundum jus Canonicum, abducens propriam sponsam, raptor dici non debet; atque aded non incurrit pœnas jure Canonico pro veris raptoribus institutas, quidquid sit de pœnis juris civilis, de quibus antea egimus. Ita communiter DD.

An sit eadem ratio aliarum mulierum Affirmat Sanchez.

Quantum ad alias mulieres, quæ volentes abducuntur invitis parentibus, Multi, quos citat Sanchez sup. n. 13. existimant, tunc incurri has pœnas; quòd sit verè raptus, ut diximus Conclus. 1. Verùm (inquit Sanchez loco citato) in contraria sum sententia. Quòd hoc Decretum libertati Matrimonij favere intendat, caveatque, ne fœmina renitens cogatur illud inire. At ad eam libertatem nihil confert parentum voluntas; sed sola fœminæ, quæ in hoc eventu reperitur abductioni connivens.

110. Occurritur objectioni.

Nec juvat; si dicas, voluntatem parentum deferri ad honestatem Matrimonij: Nam Tridentinum in eo Decreto non honestatem, sed solam ejus libertatem spectat. Quod vel inde clarè constat, quòd ad valorem Matrimonij, inter eundem raptorem, ac violenter raptam, solum petat, raptam ad pristinam libertatem restitui, ac in loco tuto reponi. Hæc ille.

Veluti ergò alia Matrimonia contrâ voluntatem parentum inita, valent, estò sint inhonestæ: quidni similiter in casu præsentî? Quia, inquis, in hoc casu est verus raptus. Respondeo: secundum jus civile transeat; secundum jus Canonicum, nego.

111. Quare hic sit potius raptus secundum jus

Quæ ratio disparitatis? Quia jus civile non tam consideravit libertatem Matrimonij, quàm expletionem libidinis, & injuriam illatam, sive raptæ, sive parentibus ejus; jam autem vera sit injuria parentibus, vel alijs, sub quorum custodia

civile, quàm
Canonicum.

dia est mulier, quæ abducitur; & libido exple-
tur cum illa, licet volente.

At verò jus Canonicum solam consideravit
libertatem Matrimonij, quæ nullatenus offendi-
tur, quando scemina volens abducitur, tamen
contrà voluntatem parentum, Imò contraria vo-
luntas parentum potiùs offendit libertatem Ma-
trimonij, ut patet consideranti. Ergò jus Cano-
nicum ad eam non debuit attendere, sed ad so-
lam voluntatem mulieris, quæ contrahit Matri-
monium.

112.
Non excusat
à panis
Trid. quòd
parentes
consensiant.

Et hinc est verus raptus, subjectus pœnis
Concilij Tridentini, quando mulier abducitur
contrà propriam voluntatem, tamen si parentes
consentiant, quia tunc offenditur libertas Matri-
monij; & fit etiam vera injuria raptæ, quòd pa-
rentes non habeant jus in corpus filæ, sive ad ac-
tum libidinosum seu fornicarium, sive ad actum
conjugalem.

Igitur ex motivo utriusque juris colligitur
hic diversitas; quamquam in aliquibus hæc jura
convenient; scilicet, quòd utrumque petat ab-
ductionem & violentiam, ac spectet initium
actûs. Hinc pono sequentia corollaria. Primum:
Non comprehenditur Decreto Concilij Triden-
tini, qui dolo abducit, aut importunis precibus,
nisi æquivalent violentiæ. Secundum: Si vo-
luntariè discedat mulier, non censetur rapta,
tamen si postea mutet suam voluntatem.

Excusat
qui dolo aut
precibus ab-
ducit, nisi
æquivalent
violentia.

Probat.

Ratio primi est; quia ad omnem verum rap-
tum requiritur violentia; ergò qui dolo aut pre-
cibus abducit, nisi hæc æquivalent violentiæ,
non est verus raptor. Porro Concilium loquitur,
non de omni eo, quòd potest impedire liberta-
tem Matrimonij; sed de vero rapto, quo impe-
ditur talis libertas.

113.
Quæ preces
æquivalent
ant.

Igitur non omnes preces, quæ possent impe-
dire libertatem Matrimonij, sufficiunt; sed tales
dumtaxat, quæ constituunt verum raptum,
id est, quæ æquivalent violentiæ. Æquivalent
autem, si æquivalent gravi metui, ita ut propter
eas, etiam secluso hoc Decreto Concilij, Matri-
monium foret irritum. Quando autem hoc fit,
diximus Disp. præced. Sect. 7. Conclus. 5. Vi-
deantur ibi dicta.

Sanchez.

Cùm raptus (inquit Sanchez sup. disp. 12.
n. 10.) vim desideret, non sufficiunt quæcum-
que preces importunæ; non etenim omnes eam
vim inferunt; sed quando aliæ circumstantiæ
eum illis concurrunt, ut maximus reverentiæ
timor, ita ut personæ, sic instanti, non audeat
puella contradicere. Hæc ille.

114.
Non suffi-
ciant hic
blanditiæ
aut munera
data vel pro-
missa.
Navar.

Quod si solæ preces importunæ non suffi-
ciant ad violentiam inferendam, neque suffi-
cient blanditiæ, aut etiam munera data seu pro-
missa; quidquid de his dicat Navar. lib. 5. Con-
sil. tit. de Rapt. 2. edit. conf. 1. n. 2. ubi sic ait:
Nota, quòd raptus non admittitur sine violentia;
quia verbum, *rapere*, sonat violentiam, ut
sentit l. *Si eximendi*, ff. Ne quis eum, qui in jus
vocat. Ubi Angelus id expresse notat, quem re-
fert & sequitur Joannes ab Anania, Dicens:
eum qui vult probare raptum, debere ita articu-
lare, ut violentiam factam concludat; quàmvis

videatur sufficere persuasio exeundi à domo pa-
tris, ipsâ volente per munera data seu promissa,
ex mente Angeli, quatenus ait: eum, qui al-
lexit uxorem alterius ad adulterandum muneribus
vel promissis, dici posse adulteratum fuisse
illam invitam. Hæc ille. Quæ repetit consil. 3.
n. 1. neque improbat.

Nobis autem non probantur; nisi quis velit
admittere, eum, qui allexit puellam muneribus
vel promissis ad contractum Matrimonij, dici
posse cum invita contraxisse; adeoque invalidè.
Quod non puto Navarrum unquam admisisse.
Igitur præter munera data seu promissa, ampliùs
quid requiritur, ut abductio mulieris censetur
violenta; & per consequens verus raptus,
quem Trid. constituit impedimentum diri-
mens.

115.
Sicut nequæ
ad pœnas
juris civilis.

Sicut aliquid plus requiritur ad eum raptum,
quem jus civile punire voluit pœnâ mortis, &
amissione omnium bonorum, scilicet ut odiosis
artibus mulier fuerit circumventa juxta l. un.
Cod. de Rapt. virg. ibi. Nisi etenim eam solli-
citaverit, nisi odiosis artibus circumvenerit &c.
Vide dicta Conclus. 1. Ergò idem ad minus
requiritur ad raptum, quem puniri voluit Con-
cil. Trident. pœnis jam antea explicatis.

Et sicut in
his spectatur
initium
actûs, ita &
in illis.

Et verò sicut ad pœnas juris civilis requiritur,
ut mulier invita seu nolens discedat, aut potiùs
abducatur; nec sufficit si postquam voluntariè
discesserit, vi opprimatur, ut ibi ostendimus;
sic itidem ad pœnas Concilij Trid. requiritur, ut
mulier invita seu nolens abducatur, nec sufficit,
ut postquam voluntariè discesserat, existens jam
sub potestate viri, mutet suam voluntatem, &
displicere incipiat, quòd antea placuerat. Atque
adeo si rursùm placere incipiat, quòd antea dis-
plicuit, validè poterit contrahere Matrimonium,
nisi aliquid aliud obstat; quia reverà non fuit
rapta.

Sin autem mulier invita abducta fuerit, ta-
meti postea sub potestate viri existens compla-
cere incipiat, quòd antea displicebat; equidem
Matrimonium non valebit, donec & usque eva-
serit potestatem viri, & raptor pœnis Trid. ma-
net subjectus, ut patet ex dictis.

116.
Quid sit
manere in
potestate
raptoris.

Spectandum quippè est initium actûs, & non
exitus. Et Trid. aperte dicit, non posse confi-
stere Matrimonium inter raptorem & raptam
quandiu ipsa in potestate raptoris manserit.
Quid autem sit manere in potestate raptoris, ex-
plicat sequentibus verbis: *Quod si rapta à rapto-
re separata, & in loco tuto ac libero constituta &c.*

Ergò manet in potestate raptoris, tamen si jam
liberè consentiat in Matrimonium, dummodò
non sit separata à rapto, & in loco tuto & li-
bero constituta, id est, in tali loco, ut nihil pe-
riculi (inquit Præpositus hic q. 7. n. 146. in Præposi-
tione) ampliùs à rapto, ejus famulis vel affec-
tus, illi imminet. Unde si puella ad suos re-
diens, in via consensum præstet in Matri-
monium, non subsistet, si imminet ei aliquid à
rapto periculum. Sic ille. Unde putat realem
separationem non sufficere.

117.
Sed nunquid requiritur?
Quid si manens
conjun-

Sed nunquid requiritur? Quid si manens
conjun-

An debeat
raptam reali-
ter esse sepa-
ratam à rap-
tore.

conjuncta, nihil omnino periculi ipsi imminet? Ad hoc dubium non respondet Præpositus. Posset autem aliquis dicere utrumque requiri, & separationem realem, & constitutionem in loco tuto. Ratio: voluntas Ecclesiæ, quæ illa duo tamquam distincta posuit, & potuit utrumque sequi ad maiorem libertatem; maxime cum, quamdiu non est realiter separata, moraliter semper imminet aliquod periculum.

An debeat
subesse peri-
culum gra-
vis mali.

Neque oportet, ut sit periculum alicujus gravis mali; sic enim non esset hoc impedimentum distinctum ab impedimento gravis metus, cum tamen tamquam distinctum à DD. statuatur, & quasi Omnes supponant, posse raptam, manentem in potestate raptoris, liberè consentire sufficienter ad validum contractum; arg. cap. fin. de Rapt. Quem utique consensum ratione criminis perpetrati, & ne ullus attentet raptum, Matrimonij ineundi causâ, cum per illum Matrimonium invalidetur, Concilium reddit pro tempore inefficacem.

118.
Sufficiat rap-
tus per
alium.

Si autem à me queritur: an ad pœnas Tridentini sufficiat raptus per alium, v.g. per mandatarium. Respondeo citius, affirmativè, veluti dixi de pœnis juris civilis Concluf. 1. Hic enim est verus raptor, quando mandatum, aut etiam consilium fuerunt vera causâ, ita ut obligent ad restitutionem.

Quid si
quis rapiat,
ut raptam
Matr. ineat
cum tercio.

Iuvabit audire Sanchium sup. disp. 13. n. 6. Secundò infertur, si quis proprio motu, nimirum non petente, qui Matrimonium initurus est, foemina rapiat, non ut secum, sed ut cum alio Matrimonium contrahat, cum raptorem non subdi pœnis hujus Decreti Trid. ac valere Matrimonium cum illo tertio initum, si foemina reverà liberè consentiat, quamvis nondum extrâ raptoris potestatem sit.

Constat; quia prima pœna illius Decreti est, ut inter raptorem & raptam non possit consistere Matrimonium, quamdiu raptam sub raptoris potestate fuerit; ac proinde supponit, raptum eò destinatum esse, ut raptor raptam ducat; non ergò locus erit iis pœnis, quando fit gratiâ ineundi Matrimonij cum alio.

119.
Quid si id
faciat ad in-
flamiam
illius tercij.

Si autem ad instantiam inituri Matrimonium rapuit, tunc Matrimonium cum illo erit invalidum; nisi prius in loco tuto foemina constituitur, & incurret ille, qui inflavit, ut raptus efficeretur, cæteras pœnas, tamquam verus raptor, per interpositam personam, ad effectum Matrimonij. Is verò, qui raptum exercuit, tamquam auxilium raptui ferens, ad finem ineundi Matrimonij, incurret excommunicationem & cæteras auxiliantium pœnas: at cum ipso potest foemina validè contrahere, priusquam in loco tuto reponatur. Quòd auxilium ferentes non plectantur in illo Decreto eâ pœnâ, ut Matrimonium cum ipsis consistere nequeat, donec foemina sit ad locum tutum restituta. Hactenus Sanchez.

Quid si
animus sciat
ad fieri, &
delectatur.
Præposi-
tus.

Sed quæro ego: quid si ille, in cuius gratiam puella rapitur, ab alijs prænosceret eorum machinationem, & de ea delectaretur? Respondet Præpositus sup. n. 143. Si nihil aliud faciat, seu

si nullum incursum in opus externum præbeat, non potest dici raptor, vel incurtere pœnas raptoris.

Ast interrogo rursum: quid si non solum delectaretur interius; sed etiam exterius approbaret & ratum haberet, quod nomine suo gestum fuerit? Vide quæ in simili diximus Sect. præced. Concluf. 6. de ratihabitione occisionis conjugis. Meo quippè iudicio est eadem ratio negandi impedimentum vel affirmandi.

Hoc certum sit: nullatenus necessarium esse ad hoc impedimentum, ut quis proprijs manibus rapiat mulierem. Nam (ut notat Præpositus sup. n. 144.) scopus Tridentini fuit potissimum, potentes per talem legem & irritationem coercere, qui minimè fuissent coerciti, si tum solum Matrimonium invalidè cum raptâ contraherent, quando ipsi proprijs manibus foeminam abriperent; cum nobiles rarissimè per se abripiant, sed id per suos soleant exequi. Hæc ille.

Denique: nihil referre, five sequatur copula, five non sequatur, ad pœnas hujus Decreti incurrendas, indè satis constat; quòd non puniatur raptus causâ libidinis, ut sup. dictum fuit, sed causâ ineundi Matrimonij; ad quem finem copula nil confert, nisi quòd, eâ habitâ, facilius raptâ, in loco tuto constituta, raptorem in virum habere consentiet. Sed non est verisimile, Concilium ad hoc attendisse, cum non prohibeat huiusmodi Matrimonium; sed solummodò irritet Matrimonium, quod raptor intendit contrahere durante raptu.

Quid ergò, inquis, si raptor non intendat contrahere durante raptu; aut si intenderit, sed in itinere, antequam raptâ sit perducta ad locum destinatum, respiscat, & liberam eam dimittat.

Respondeo: dimissio illa non liberat ab alijs pœnis; quòd delictum hoc raptus in ipsa abductione consummetur, & tunc perfectè irrogetur libertati Matrimonij injuria: nec Concilium spectet, ut raptor in aliquo loco jam raptam constituerit, vel eam duxerit; sed tantum ut rapuerit causâ Matrimonij, illamque sub suâ potestatem repofuerit; sicuti reverà posuit, quando adhuc est in itinere, & nondum ad locum destinatum pervenit. Ita Sanchez sup. n. 10.

Ad primam quæstionem non respondet, quia eam sibi non proposuit. Dico ego, salvo meliori, huiusmodi raptorem, quamvis gravissimè peccet, etiam quodammodo contra libertatem Matrimonij, haud equidem subijci prædictis pœnis, si verum est, quòd requiratur intentio Matrimonij, & non sufficiat actus externus rapiendi ob aliam quamcumque causam. Quippè cum Matrimonium illud honestum sit, & quodammodo debitum, si nimirum alio modo injuriam illatam non possit reparare; illa quoque intentio honesta erit, & quodammodo debita.

Si ergò non subijcitur dd. pœnis raptus ex intentione libidinis, quæ utique intentio mala est; cur putas raptus ex intentione Matrimonij, cessante raptu ineundi, quæ utique bona est, tantis pœnis erit obnoxius? Expectabo à Doctõribus

120.
Quid si
ratum habe-
ret?

Non est ne-
cessariū quis
proprijs ma-
nibus rapiat
Præposi-
tus.

121.
Non requi-
ritur copu-
la.

122.
Quid si di-
mittatur
raptâ, ante-
quam sit
perducta ad
locum desti-
natum.

Sanchez.

Quid si
non inten-
dat contra-
here durante
raptu.

ribus responſionem ad hanc interrogationem. Interiit, quia hic ſit rursùm mentio de intentione contrahendi, quæro: utrùm ſufficiat intentio merè interna; an verò necesseſum ſit, ut exterius illa intentio ſignificetur? Equidem qui docent, non ſufficere intentionem contrahendi merè internam, ad inducendum impedimentum criminis, facile concedent, etiam non ſufficere eam, ad inducendum impedimentum raptus; quæ enim ratio diſparitatis?

Ego autem, quia Sect. præced. Conclus. 5. docui, ſufficere intentionem internam in impedimento criminis, conſequenter aſſero, & eam hic ſufficere. Puto autem, quòd forum externum illam præſumeret, quòd eumque conſtaret, raptorem raptæ Matrimonium obtuliſſe.

Reſtat una difficultas: an ſicut prædictum Tridentini Decretum irritat Matrimonium inter raptorem & raptam, quamdiu in ejus poteſtate manſerit, ita quoque irritet ſponſalia, tunc inita? Reſponſio erit.

CONCLUSIO V.

Decretum Tridentini non irritat ſponſalia, inita inter raptorem & raptam, durante adhuc raptu.

124. *An raptus dirimat ſponſalia? Navar. cum alijs affirmat.*

O ppoſitum hujus Conclusionis docet Navarrus lib. 4. Conſil. in 1. edit. tit. de Conſanguin. conſil. 3. n. 6. & ſequentibus, in poſteriori lib. 5. tit. de Rapt. conſil. ult. quem ſequuntur Manuel to. 1. Sum. 1. edit. c. 231. n. 3. Vega 2. tom. Sum. c. 34. cal. 157. notab. 3. & Sanchez lib. 7. diſp. 13. n. 17.

125. *An bene.*

Pro hac ſententia (quòd ſcilicet etiam ſponſalia ſint nulla) facere videtur primò: caſus in 1. Oratio, 16. ff. de Sponſal. quatenus probat, prohibito Matrimonio, etiam prohiberi ſponſalia. Hæc ſunt verba d. leg. *Oratio Imperatorum Antonini & Commodi, qua quaſdam nuptias in perſonam Senatorum inhibuit, de ſponſalibus nihil locuta eſt. Rectè tamen dicitur, etiam ſponſalia in his caſibus ipſo jure nullius eſſe momenti, ut ſuppleatur, quòd orationi deeſt.*

Hæc lex (juxtà Navar. ſup. n. 2.) quatenus probat, Matrimonio prohibito, prohiberi ſponſalia, & prohibito uno, prohiberi præambulum ad illud, non habet locum, niſi quando eadem ratio militat in Matrimonio & ſponſalibus, & in prohibito, & præambulo ejus.

Præterea (teſte Navar. ibidem) prædicta lex non habet locum, niſi quando Matrimonium perpetuò prohibetur, ſive quando impedimentum eſt perpetuum, & non quando impeditur ad tempus, ſive quando impedimentum eſt temporale.

Ex quo ſequitur (ut bene advertit Navar. ſup. n. 3.) quòd per d. 1. Oratio, non poteſt concludi, ſponſalia, de quibus quaeritur, eſſe nulla. Quippè Concil. permittit contractionem Matrimonij, poſteaquam rapta exierit domo

Boſco de Matrim. Pars II.

raptoris, & fuerit aſſecuta plenam libertatem contrahendi, vel renuendi, & ita inducit impedimentum temporale & non perpetuum.

Quà eadem ratione defenditur, quòd Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reſor. Matr. c. 1. annullans Matrimonium contractum in abſentia Parochi, non annullat ſponſalia; quia Matrimonium non prohibetur perpetuò inter aliquos, eò quòd prohibeatur fieri in abſentia Parochi, cum fieri poſſit in ejus præſentia. Ita præſatus Auctor.

Qui tamen ex ea lege probat ſuam ſententiam n. 4. dicens: Ratio limitandi (jus antiquum) videtur fuiſſe, quòd conſenſus raptæ, præſtitus in domo raptoris, vel extrà eam, donec aſſequatur plenam libertatem, non eſt ſatis liber ad contrahendum Matrimonium, quòd plenam libertatem requirit, quæ ratio ita militat in ſponſalibus, ac in Matrimonia: quia ſponſalia etiam requirunt plenam libertatem, ſecundùm Omnes.

Ex hoc ſequitur, quòd licet 1. Oratio, quatenus habet, Matrimonio prohibito propter impedimentum perpetuum, videri ſponſalia prohibita, non concludat, ut dictum eſt, per prohibitionem Concilij temporariam videri prohibita ſponſalia: tamen quatenus probat, prohibito uno, videri prohibitum præambulum, in quo eſt eadem ratio, concludit, prohibito Matrimonio inter raptorem & raptam, donec rapta fuerit in domo raptoris, & donec aſſequatur plenam libertatem, cenſeri prohibita ſponſalia, donec maneret intrà domum, vel extrà, & non aſſequatur plenam libertatem; quia ut dictum eſt, defectus liberi conſenſus ita impedit ſponſalia ac Matrimonium. Hæc ille.

Prorsùs dictum eſt; ſed non eſt probatum. Et quoniam ego Diſp. præced. Sect. 7. Conclus. 11. ſuſtinui cum alijs multis Auctoribus, ſponſalia gravi metu extorta, non eſſe nulla ipſo jure, quamvis Matrimonium nullum ſit; & per conſequens, ſponſalia ad ſui valorem non requirere omnem eam libertatem, quam requirit Matrimonium; hinc conſequenter doceo, non valere hic argumentum à Matrimonio ad ſponſalia, eò quòd non ſit eadem ratio. Videantur dicta loco citato.

Mecum autem ſentit Perez hic diſp. 38. ſect. 4. n. 8. Moveor (inquit ille) quia lex Trident. irritans Matrimonium ratione raptus, cum ſit poenalis, & jus commune corrigens, de ſolo Matrimonio intelligenda eſt, nec debet extendi ad ſponſalia; Reg. *Qua a jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentia ſunt trahenda*, 28. De Reg. juris in 6. ſed tamquam caſus omiſſus relinquendus eſt diſpoſitioni juris communis; præſertim ubi non militat eadem prorsùs ratio prohibendi: nam Matrimonij contractus, cum ſit perpetuus ac indiſſolubilis, in favorem ejus plenæ libertatis ſtatutum eſt illud Tridentini Decretum: at ſponſalitus contractus multis de cauſis diſſolvi poteſt, & ideò ſufficit illi plena libertas ex parte contrahentium. Quare id firmatur eisdem

T 1

126. *Navar. ex ea probat ſuam ſententiam.*

127. *Oppoſitam ſententiam docet Anſelm.*

128. *Probatuſq; a Perezio ex Reg. 28. juris in 6.*

eisdem ferè rationibus, quibus ostendimus in Trident. sess. 24. c. 1. dum irritatur Matrimonium clandestinum, non irritari, sed adhuc valere sponsalia clandestina.

128. Firmo hoc idem: nam poena apposta contrahentibus Matrimonium, non afficit contrahentes sola sponsalia. Patet manifesto exemplo Clement. 1. de Consanguin. ubi excommunicantur ducentes consanguineam, & tamen ea censura non ligat sola sponsalia contrahentes; quia in odiosis nomine Matrimonij non veniunt sponsalia. Igitur idem dicendum est ad præsentem difficultatem. Hucusque Perezius.

Expenditur probatio.

Canisius.

Expendamus singula, & videamus, quid Adversarij ad ea respondeant, aut respondere possent. Canisius ad D. Reg. *Quæ a jure &c.* sic ait: Ea exorbitare dicuntur, quæ ab orbita, id est, à via communi desectunt; qualia sunt, dispensationes, privilegia, statuta juri communi contraria, quæ in consequentiam, hoc est, ad alias personas, sive casus, non sunt producenda, sed suis terminis constringenda. Cum enim jus commune favorabile sit, utpotè ab omnibus ob publicam utilitatem receptum; certè quæ juri communi refragantur, tamquam odiosa restringenda sunt, & quantum fieri potest interpretatione revocanda ad commune. Sic ille. Cum ergò de jure communi cap. fin. de Rapt. sponsalia imò & Matrimonium valeant inter raptorem & raptam, si rapta consentiat, quæ antea dissentiebat; Trident. quod est contrarium d. cap. & expressè solum Matrimonium irritat, non est producendum ad sponsalia.

129. *Quæ ad eam respondent Navar.*

Respondet Navar. sup. n. 6. Ius limitans aliquid, extenditur ex similitudine rationis ad casum similem, ut efficaciter & singulariter probatur per cap. *Cum dilecta*, de Confir. util. vel inutil. Et in proposito nostro non solum invenitur ratio similis, sed etiam eadem, ut sup. probatum est; & ex identitate rationis, non solum jura exorbitantia, & limitatoria, sed etiam poenalia extenduntur juxta Glossam singularem cap. 1. verb. *Italia*, de Temp. ordinat. in 6. Ita Navar.

Verba Glossæ, quam citat.

Subdo verba Glossæ: *Quid è converso si Episcopus ultramontanus ordinet Italicum? Non videtur hæc Decretalis locum habere; quia poenalis est & sic restringenda: & sic proprium non excedit casum, sup. eod. lib. de Elect. Statutum. De Penit. dist. 1. Poenæ. In contrarium videtur, cum per omnia sit eadem ratio: utrobique ergò idem jus: nec videtur ista ampliatio vel extensio secundum ea, quæ vides sup. eod. de Elect. Si postquam; ubi constitutio illa: Cupientes, licet poenalis, locum habere declaratur in provisionibus & appellationibus & confirmationibus, de quibus ibi cautum non erat. Ad hoc ff. de Verb. oblig. A Titio. Vbi enim est eadem ratio, & poenitè omnimoda similitudo, non proprie dicimus extendere, ff. ad Leg. Juliam de Adult. l. Si postulaverit; tunc enim poena dicuntur extendi, quando ad casum non omnino similem extenduntur, & sic intelli-*

guntur contraria.

Subsumo ego: sed casus noster non est omnino similis; ergò malè Decret. Trid. ad eum extenditur. Dicit Navar. se probasse, non solum similem, sed eandem omnino rationem in eo inveniri; dicit quidem: ast nunquid verè? Aliam probationem non reperio, quàm, sponsalia etiam plenam requirunt libertatem secundum Omnes.

Respondeo: ut sint ipso jure valida, nego: ut non sint dissolubilia; concedo. At verò Matrimonium requirit, secundum Omnes, plenam libertatem, ut ipso jure sit validum. Et quid mirum, cum Matrimonium semel validum, non sit dissolubile; sponsalia autem valida, ex variis causis dissolubilia? ut bene advertit Perez sup. Ergò perperam ait Navar. in nostro casu non solum similem, sed etiam eandem omnino rationem inveniri.

Et verò Sanchez eadem omnino probatione utitur, dicens: Tridentinum irritavit pro eo tempore Matrimonium, consulens plenè libertati, ad id requisitæ, quæ non omnino plena est, dum rapta manet in raptoris potestate. Quæ ratio in sponsalibus militat, ad quæ jurâ quoque plenam libertatem postulant. Hæc ille.

Sed audiamus eum loquentem lib. 4. disp. 19. ubi quærit: an sponsalia, metu gravi inita, sint ipso jure irrita, sicut Matrimonium. Et ratio (inquit) dubitandi ea est potissima; quia textus irritantes expressè loquuntur de Matrimonio; & quàmvis sponsalia sint præparatoria ad Matrimonium, & ob id videatur posse dici, dispositum in Matrimonio censerî dispositum in sponsalibus, l. *Oratio*, ff. de sponsal. Verùm id verum non habet, eò quòd est distincta ratio in his, idè enim Matrimonium metu ininitum irritavit Ecclesia; quia si semel est validum, ampliùs rescindi non potest; sed sponsalia semel valida possunt dissolvi, & de facto multis ex causis dissolvuntur: ergò non in hoc sequentur naturam Matrimonij, ut eo ob metum irrita, censeantur etiam sponsalia ob metum irrita. Maxime, quia per hoc induceretur multorum jurium correctio, disponentium, contractus metu initos irritandos esse, non irritos ipso jure.

Secundò: quia hæc ratione, quamvis Trid. irritavit Matrimonia clandestina, non censetur subinde irritasse sponsalia clandestina; est enim diversa ratio. Cum ergò nullus detur textus irritans sponsalia clandestina, dicendum est, ea valida esse ipso jure. Sic ille.

Ecce duo potissima argumenta; quibus videtur probari, sponsalia metu gravi inita non esse ipso jure irrita. Et quàmvis Sanchez oppositum doceat, non tamen ex eo, quòd sit eadem ratio in Matrimonio & sponsalibus; nam ad dd. duo argumenta n. 7. sic respondet: Non censentur irrita sponsalia metu coacta, ex eo quòd irritatur Matrimonium, ut probant duo priora argumenta. Hæc ille. Ergò satis apertè admittit, non esse eandem rationem Matrimonij, & sponsalium in hoc casu.

130. *De auctoritate ad oppositum.*

Non est hie eadem omnino ratio in Matr. & sponsalibus.

131. *Sanchez hie eod. arg. n. citur, quo Navar.*

Duplex ratio dubitandi, an sponsalia coacta sint irrita. Prima.

132. *Secundò.*

illatio Au-
doris.

Infero ego; ergo neque in nostro casu: Nam in utroque casu irritatur Matrimonium propter defectum plenæ libertatis. Cur ergo magis in uno casu sit eadem ratio Matrimonij, & sponsalium, quam in alio? Fateor me id nescire, & cupio doceri ab alijs.

133.
Explicatur
exemplum,
sup. ex Pe-
rezio addu-
ctum.

Quantum ad exemplum, quod Perezio sup. adfert in confirmationem suæ & nostræ sententiæ, non est id adeo manifestum, ut ipse forte putavit. Patet ex Glossa ibi, verb. *Contrahere*, ubi sic interrogat: *Quid si non contraxit Matrimonium, sed sponsalia tantum?* Arg. quod ligetur ff. de Sponsal. Oratio, ubi prohibitio nuptiarum includit sponsalia. Ad idem de *Eo qui duxit in Matr. cap.* Cum haberet, ubi equiparantur sponsalia & Matrimonium.

Non puto ligari, cum constitutio sit pœnalis, & verba hoc non importent: quod verum puto, nisi consummaverit per copulam carnalem: quia tunc ligatur, quasi tunc contraxisse videatur de Sponsal. Veniens, & c. Is qui.

Contrarium non obstat; quia licet fatear, quod ubi prohibetur Matrimonium, prohibeantur sponsalia, non sequitur, quod contrahenti sponsalia sit eadem pœna, quæ contrahenti Matrimonium: bene facit de Elect. Perpetuò, lib. 6. In decretali: Cum haberet, sponsalia cum adulterio inducunt impedimentum Matrimonij, sicut inducunt publicam honestatem, de Sponsal. c. un. in 6. Hactenus Glossa.

134.
Non est om-
nino cer-
tum.

Ergo exemplum istud Clement. non est adeo manifestum, quin patiat contradictionem. Sed quid mirum? cum nihil ferè hodie sit in rebus moralibus tam clarum & manifestum, cui ab aliquibus non contradicatur. Saltem D. Glossa approbat nostrum exemplum.

Disparitas
hic inter
impedimen-
tum crimi-
nis & rap-
tus.

Et quod adducitur in contrarium de impedimento criminis, quod æquè incurritur per sponsalia, ac per Matrimonium, nullam habet difficultatem, nam jura expressè loquuntur tant de Matrimonio, quàm de sponsalibus. At verò Trident. nullatenus meminit sponsalium, sed solius Matrimonij inter raptorem & raptam: nec aliud jus pœsterius reperitur, quod ipsum Decretum Trid. ad sponsalia extendat.

135.

Ergo nec nos extendamus propter solam paritatem rationis; quia reverà paritas non est; & quàmvis esset, haud equidem propterea (quidquid dicat Glossa sup. cap. 1. de Temp. Ordin. in 6.) deberet extendi, nisi absurdum foret & irrationabile, unum prohibere propter illam rationem, & non aliud.

An sit irra-
tionabile ir-
ritare Matr.
in hoc casu
& non spon-
salia.

Atqui, subsumit quispiam, irrationabile est, prohibere Matrimonium inter raptorem & raptam, ob defectum plenæ libertatis, & non prohibere sponsalia; ergo &c. Probatur Subsumptum: quia ratione sponsalium teneretur postea rapta Matrimonium contrahere; ergo Ecclesia, solum irritando Matrimonium, parum providisset libertati ejus. Ac proinde, nisi d. Decretum extendatur ad sponsalia, sequitur contrarium intentioni Legislatoris, aut saltem non habetur ejus intentum. Iam autem dicit Reg. ultima de Reg. juris in 6. *Certum est quod is committit in legem, qui legis verba complectens contra-*

Bosco de Matrim. Pars II.

legis nititur voluntatem.

Ubi Canisius: Addendum, inquit, hic est ex Constitutione Imp. Theodosij & Valentini, quæ hæc eadem regula continetur: *Nec pœnas legibus insertas evitabit, qui se contra juris sententiam seiva prærogativa verborum fraudulentè excusat*; l. *Non dubium*, Cod. de LL. Ut hinc intelligamus, non minus eum pœnâ legis dignum esse, qui, salvis verbis legis, sententiam ejus circumvenit.

Ratio ex eo pendet, quod respondit I. C. l. 17. ff. de LL. *Scire leges, non est verba earum tenere, sed vim ac potestatem*. Ita ut rectè post Accursium dixerit Bartol. ad l. *Contra*, 29. ff. cod. Quod quis possit offendere verba legis, dummodò mentem legis non offendat; ubi scilicet mens legis certa est, per l. *Adigere*, 6. §. *Quamvis*, ff. de jure Patronatûs. At in obscuro magis adhærendum est verbis legis, arg. l. 69. ff. de Legat. 3. *Non aliter à significatione verborum recedi oportet, quàm cum manifestum est, aliud sensisse testatorem*. Huculque Canisius.

Nunquid contra nos? Non puto. Nam subsumo ego: atqui obscurum est, an Trid. in præfato Decreto, per Matrimonium intellexerit etiam sponsalia: sive mens legis obscura est & incerta, ut patet ex dictis; ergo adhærendum est verbis legis.

Fateor absurdum esse & irrationabile, ut Matrimonium prohibeatur, & irritetur inter raptorem & raptam, durante rapto; secus autem sponsalia, si per ea intelligas promissionem futuri Matrimonij tempore raptus; cum enim illud Matrimonium sit illicitum, utpotè invalidum, promissio illa procul dubio non valet; quoniam promissio rei illicitæ, quæ nullatenus potest obligare, ut patet. Sed hoc non dicit nostra Conclusio.

Quid ergo? Sponsalia esse valida, si referantur ad tempus habile, id est, ad illud tempus, quo rapta erit extrâ potestatem raptoris, pro quo tempore Matrimonium est validum & licitum. Neque inde præjudicatur libertati Matrimonij, sicut non præjudicatur ei per sponsalia metu gravi extorta, quæ, cessante metu, possunt dissolvi ad libitum metum passi. Et sic in casu præsentis, rapto cessante, possent sponsalia pro libitu raptæ dissolvi, propter injuriam prius illatam.

Quid ergo, inquis ad Declarationem Cardinalium, quam refert Molina tom. 4. disp. 105. n. 22. in fine? Eâ de re (inquit hic Auctor) interrogata Congregatio Romæ deputatorum, ad respondendum dubijs, circa definitiones Concilij Trid. obortis, num valida essent sponsalia eo tempore celebrata, invalida ea esse respondit. Sic ille.

Sed nunquid constat hanc Declarationem esse authenticam? Ubi subscriptio Card. Præfati, & Secretarij Congregationis? Nusquam eam reperio. Sed neque habetur inter Declarationes, ex ultima recognitione Joannis Galle-mart impressas cum ipso Concilio Antuerpiæ apud Joan. Meursium a. 1644. Ast aliam ibi reperio, quæ dicit: *Raptores ob aliam causam,*

T t 2

quam

136.
Explicatur
ultima Reg.
juris in 6.
ex Canisio.137.
An explicatio
nobis
contrario-
tur.138.
Sponsalia
intra tempo-
re raptus
possunt dis-
solvî raptus
cessante.139.
Declara-
tio Card. pro
invaliditate
sponsalium,
ex Molina.Non constat
esse authen-
ticam.

quam ut in uxores ducant, non comprehendi à Con-
cilio propter identitatem vel majoritatem rationis :
nec constitutio pœnalis extenditur tali casu. Si tali
casu non extenditur propter identitatem rationis:
quare hoc casu deberet extendi ?

140. Atque ut d. Declaratio apud Molinam foret

authentica, intelligerem eam de sponsalibus, seu
promissione Matrimonij contrahendi tempore *Quomodo
ea possit in-
telligi.*
raptus, quæ procul dubio invalida est, ut ante
dixi. Igitur propter eam non est recedendum à
Conclusione, quæ finem imponet huic Sectio-
ni. Sequitur autem.

SECTIO X.

DE

IMPEDIMENTO IMPOTENTIÆ.

1. *Cognitio bu-
jus impedi-
menti est
summè ne-
cessaria.*

Disputatio de hoc impedi-
mento apprimè necessaria
est, quòd frequenter in
tribunalibus Ecclesiasticis
accidat, & in Confessio-
nibus occurrat : facillimum-
que sit circà illud aberrare ;
tum ob nimiam ejus

Sanchez. difficultatem ; tum etiam, quia satis obscurè dis-
putatum invenitur. Et idè quâ claritate potero,
illud enodabo. Ita Sanchez lib. 7. disp. 92. n.
1. Et nos cum illo ; salvâ tamen semper hone-
state, id est, ommissis illis, quæ vix honestè dici
possunt, & non sunt omninò necessaria ad fe-
rendum rectum judicium, sive in foro externo,
sive in sede confessionali.

Ac principio quidem, priusquam accingimur
ad examinandas particulares difficultates, occur-
rit quæstio generalis : Quid in hac re sit impo-
tentia ? Respondetur.

CONCLUSIO I.

Impotentia hïc, est inhabilitas per-
ficiendi viâ ordinariâ copulam
carnalem, aptam ad humanam
generationem.

2. *Quid sit
hïc poten-
tia.*

EX hac Conclusione festinè cognoscitur,
quid in hac re sit potentia, scilicetabilitas
perficiendi viâ ordinariâ copulam carnalem, ap-
tam ad humanam generationem. Equidem non
esse necessarium, ut copula aut generatio sequa-
tur, nemo dubitat, qui novit essentiam Matrimo-
nij, novit, inquam, dari Matrimonium ra-
tum non consummatum ; probeque scit quam-
plurima esse Matrimonia consummata, quæ ca-
rent prole, defectu fœcunditatis seu propter ster-
ilitatem.

Quòd autem dictaabilitas requiratur, pro-
batur ex definitione Matrimonij, à nobis propo-
sita Disp. præced. Sect. 3. Conclus. 1. sequen-
tis tenoris : *Contractus Matrimonij est consensus
reciprocus maris & femina, signo externo expressus,
quo jus perpetuum tradunt in mutua corpora ad u-
sum conjugalem.* Porò usus conjugalis non est
solus coitus sive penetratio vasû muliebris, aut

sola seminatio extrâ vas ; sed penetratio cum
effusione veri seminis intrâ vas ordinarium.
Nam aliàs non est nata (per se loquendo) sequi
generatio prolis.

Rogat aliquis : qui sint isti, qui non possint
seminare intrâ vas ? In primis, qui nullum ve-
rum semen habent, quales sunt, communi judi-
cio Doctorum, Eunuchi, qui carent utroque tes-
te. Præterea ; qui licet habeant verum semen,
& possint seminare, tamen vel non possunt vas
penetrare naturali virtute, aut si possint, semen
ob nimium calorem statim ejaculatur ante vas
penetrationem.

Contra : non requiritur penetratio vasû ad
consummationem Matrimonij, sed sufficit com-
mixtio sanguinis seu receptio seminis, sive ope
dæmonis, sive per attractionem matricis, aut aliâ
viâ, ut docuimus cum Sanchio & alijs, contra
Pontium, Disp. præced. Sect. 3. Conclus. 10.
item præsentis Disp. Sect. 6. Conclus. 1. Ergò
omnis vir, qui potest seminare, aut saltem habet
verum semen, debet hïc dici potens, & similiter
omnis fœmina, quæ aliquâ viâ potest semen vi-
rile recipere. Siquidem potentia hïc non videtur
esse aliud quàmabilitas consummationis Matrimo-
nij.

Respondetur ; potentiam hïc esse habilitatem
consummationis Matrimonij de per se, seu viâ
ordinariâ, id est, medio à natura communiter
instituto, quòd est penetratio vasû cum effusio-
ne seminis intrâ illud.

Et quidem quòd atinet opem dæmonis, qui
semen decisum à viro potest transferre in uterum
fœminæ, certum est apud Omnes, id non suffi-
cere ad validandum Matrimonium, quòd aliàs fo-
ret invalidum defectu potentia; sicut non sufficit,
ut infrâ latius dicitur, quòd ope dæmonis ma-
leficium tolli possit, quo aliquis impeditur à
copula.

Quantum ad attractionem matricis, aut ali-
quam artem, quâ possit semen recipi sine pene-
tratione ; nec istud satis esse, putat Sanchez lib.
7. disp. 99. n. 37. ubi in fine sic lego : Quid si
reverâ fœmina ita arcta sit, aut vir ita debilis
aut calidus, ut non possit cum fœmina hac coi-
re, ut semen intrâ vas emittat ; sed foras fun-
dat (in quo casu, quando hoc judicatur
perpetuum, & immedicabile impedimentum,
diximus

4. *An sufficit
quòd semen
transferri
possit per dæ-
monem.*

3. *Qui ne-
queam se-
minare in-
trâ vas.*

*Anabilitas
consum-
mandi
Matr. sit hïc
potentia.*